

HD 2. del studiet i Regnskab og Økonomistyring
Aalborg Universitet
8. semester 2013

Indregning af indtægter i softwarevirksomheder

Opgaveløser:

- Dennis Uglebjerg Hansen

Vejleder:

- Hans Vistisen

Indholdsfortegnelse

Executive summary	5
1. Problemformulering	7
1.1 Indledning.....	7
1.2 Problemstilling	9
1.3 Afgrænsning	10
1.3.1 Afgrænsning af regnskabsposter	10
1.3.2 Indtægter.....	10
1.3.3 Afgrænsning af teori.....	11
1.4 Metode.....	12
1.4.1 Konstruktion af case kontrakt.....	12
1.4.2 Kildekritik	13
1.4.3 Målgruppe	13
1.4.4 Struktur.....	14
1.5 Anvendte forkortelser og definitioner	16
2. Begrebsrammen og fortolkningsbidrag	17
2.1 Indledning.....	17
2.2 Begrebsrammen.....	17
2.2.1 Introduktion til begrebsrammen	17
2.3 Målsætning	19
2.3.1 Relevans	20
2.3.2 Troværdig repræsentation.....	21
2.3.3 Væsentlighed	22
2.4 Definition af indtægter	22
2.5 Indregning af indtægter	23
2.5.1 Måleattributter	23
2.6 Grundlæggende forudsætninger og retvisende billede	24
2.7 Årsregnskabslovens fortolkningsbidrag	25
3. Tekniske regelsæt	26
3.1 Indledning.....	26
3.2 IAS 18	26
3.2.1 Introduktion til IAS 18	26

3.2.2	Måling af omsætning	27
3.2.3	Identifikation af transaktionerne.....	28
3.2.4	Indregning af indtægter	29
3.2.5	Leje- og leasingindtægter	33
3.3	IAS 11	36
3.3.1	Introduktion til IAS 11	36
3.3.2	Standardens anvendelsesområde	36
3.3.3	Opdeling af en entreprisekontrakt	37
3.3.4	Kontraktens indtægter	37
3.3.5	Indregning af entreprisekontrakter	38
3.4	Opsummering af fortolkningsbidrag og teknisk regelsæt.....	40
4.	Regnskabsmæssige udfordringer for softwarevirksomheder	41
4.1	Indledning.....	41
4.2	Det generelle billede af softwarevirksomheder	41
4.2.1	Udfordringer for softwarevirksomheder.....	41
4.3	Casevirksomheden Itvirk A/S.....	45
4.3.1	Timeregistreringssystem.....	46
4.3.2	Kundespecifikt software	47
4.3.3	Hardware og software	47
4.4	Casekontrakt.....	47
5.	Analyse af casekontrakt.....	50
5.1	Indledning.....	50
5.2	Opdeling af kontraktens elementer.....	50
5.2.1	Midlertidigt timeregistreringssystem.....	51
5.2.2	Computere med standardsoftware	52
5.2.3	Undervisning i brugen af Time-X	52
5.2.4	Specialfremstillet software, Time-X	53
5.2.5	Opsamling på kontraktens elementer	54
5.3	Regulering af de enkelte elementer	54
5.4	Måling af de enkelte elementer	56
5.4.1	Computere med standardsoftware	57
5.4.2	Opsamling måling af elementer.....	58
5.5	Indregning	58

5.5.1	Indregning af salg af varer.....	58
5.5.2	Indregning af salg af tjenesteydelser	60
5.5.3	Indregning af andres brug af virksomhedens aktiver	61
5.5.4	Indregning af Time-X.....	62
5.5.5	Opsamling på indregning af kontraktens elementer	64
5.5.6	Valg af leasingfinansiering.....	65
5.6	Opfyldelse af grundlæggende forudsætninger i begrebsrammen	66
5.7	Udfordringer forbundet med casekontrakten.....	67
6.	Konklusion	68
7.	Perspektivering.....	74
7.1	Revenue from Contracts with Customers.....	75
7.1.1	Identify the contract with the customer	75
7.1.2	Identify the separate performance obligations.....	76
7.1.3	Determine the transaction price.....	76
7.1.4	Allocate the transaction price to the separate performance obligations	77
7.1.5	Recognize revenue when (or as) performance obligations are satisfied.....	78
7.2	Sammenligning med anvendt regulering i afhandlingen	78
8.	Litteraturliste	79
8.1	Bøger	79
8.2	Reguleringsstekster	79
8.3	Publikationer	79
8.4	Artikler på internettet	79
8.5	Pressemeddelelser	80
8.6	Hjemmesider	80
8.7	Øvrig litteratur.....	80
	Bilag 1 – Leverede ydelser fra 10 softwarevirksomheder	81
	Bilag 2 – Casekontrakt 1	82
	Bilag 3 – Amortiseringstabel finansiel leasing.....	86

Executive summary

Entities in the software industry do often sell software along with hardware and service agreements, in multiple element arrangements. This makes it difficult to determine when and how to recognize and measure revenue from these multiple element arrangements. Revenue is an important financial accounting record, due to its importance in decision-making for the stakeholders. The purpose of this thesis is to clarify how recognition and measurement of revenue generated by entities dealing with multiple element arrangement in the software industry according to the Danish financial reporting regulations.

The Danish financial reporting regulations are based on the conceptual framework for financial reporting released by IASB. The framework mentions two fundamental qualitative characteristics of useful financial statements *relevance* and *faithful representation*. In the Danish framework, relevance and faithful representation, are defined through nine basic assumptions that apply to the financial statement.

The guidance for revenue recognition in accordance with Danish financial reporting regulations is found in IAS 18 *Revenue*. IAS 18 requires that the recognition criteria according to this standard is applied separately to each transaction. The recognition criteria are to be applied to each identifiable component in a sales transaction to reflect the substance of the transaction. Further guidance for separating elements in a sales transaction are found in IAS 11 *Construction Contracts*. This standard requires that when the contract covers a number of assets, the construction of each asset shall be treated separately when separate proposals have been submitted for each asset, each asset has been subject to separate negotiation and the contractor and customer have been able to accept or reject that part of the contract relating to each asset and the costs and revenues of each asset can be identified.

IAS 18 are applied for revenue arising from the sale of goods, rendering of services and the use by others of entity assets yielding interest, royalties and dividends. Revenue arising from a construction contract is recognized according to IAS 11. Applicable for both IAS 18 and IAS 11 is that revenue is measured at the fair value of the consideration received or receivable. Recognition criteria vary from the different type of transactions. For construction contracts the type of contract influences the recognition criteria. A construction contract is either identified as a fixed price contract or a cost plus contract.

IAS 17 applies to revenue arising from lease and helps determine the classification of leases as financial or operating lease. If classified as financial lease lessor shall recognize assets held under a finance lease in their statements of financial position and present them as a receivable at an amount equal to the net investment in the lease and afterwards recognize financial income based on a pattern reflecting a constant periodic rate of return on the lessor's net investment in the finance lease. Lease income from operating leases shall be recognized in income on a straight-line basis over the lease term, unless another systematic basis is more representative of the time pattern in which use benefit derived from the leased asset is diminished.

The accounting challenges for entities dealing with these kind of multiple element arrangement, are illustrated through a case contract representing the transactions entities selling software are dealing with, where the different types of transactions regulated in IAS 18, IAS 11 and IAS 17 are indicated.

1. Problemformulering

1.1 Indledning

Danmarks konkurrenceevne bliver dagligt presset af udenlandske lavtlønslande, hvilket betyder, at der kommer øget fokus på produktivitet, effektivitet og lønsomhed i de danske erhverv. Man søger her at bekæmpe de høje danske lønninger, som er de næsthøjeste i verden¹. Dette betyder, at man i de danske virksomheder bliver nødt til at kigge på hvorledes, man kan spare penge ved at tilpasse omkostningerne og effektivisere forretningsgangene i virksomheden.

Finanskrisen gør, at der er kommet fokus på it-løsninger til at lette forretningsgangene i virksomhederne. Som det ses i IDC's vækstprognose for 2012, 2013 og 2014 er det i 2012 hardware, som trækker væksten op, hvilket skyldes at virksomhederne har taget smartphones og tablets til sig, hvilket øger behovet for it-løsninger internt i virksomheden². De fleste virksomheder promoverer sig selv via internettet i dag via hjemmesider, facebook og andre sociale medier, hvilket it-virksomhederne også har specialiseret sig i at hjælpe med.

IT-branchen kan bidrage til omstillingen i de danske virksomheder ved at udvikle og implementere it-projekter, som kan effektivisere, automatisere og hjælpe virksomhederne. Ifølge en undersøgelse af Erhvervsstyrelsen i 2012, betyder digitalisering af mindst en af følgende interne funktioner, lager, bogføring, distribution eller produktionskontrol, at produktiviteten stiger med næsten 40 % per medarbejder i virksomheden³.

IT-branchen er i vækst, hvor det især er de små og mellemstore virksomheder, som oplever en stigning i væksten⁴. Det forventes derfor, at væksten i IT-branchen for 2012 ligger på 6 % og primært udgøres af salget af hardware, som forventes at ligge på 13,9 % i 2012⁵. Dette følges op af en forventning hos IT-Branchen omkring en vækst de kommende år inden for software på mellem 5-6 %⁶. Den forventede vækst inden for software virksomhederne kommer som følge af forventningerne til de danske virksomheder, som forventes at ville øge produktiviteten og konkurrenceevnen de følgende år, som følge af presset udenfor Danmark med lave lønninger.

¹ Artikel: "Danske lønninger er verdens næsthøjeste", <http://www.business.dk/investor/danske-loenninger-er-verdens-naesthoejeste> d. 17.04.2013

² IT-Branchen, "IT-erhvervet fik solid vækst i 2012", Pressemeddelelse d. 02.04.2013

³ Erhvervsstyrelsen, "Det digitale samfund 2012 – Danmarks digitale vækst i tal" – Erhvervsstyrelsen, side 7

⁴ Artikel: "It-branchen aflyser krisen", http://borsen.dk/nyheder/oekonomi/artikel/1/253842/it-branchen_aflyser_krisen.html, d. 23/4-2013

⁵ IT-Branchen, "IT-erhvervet fik solid vækst i 2012", Pressemeddelelse d. 02.04.2013

⁶ IT-Branchen, "IT-erhvervet fik solid vækst i 2012", Pressemeddelelse d. 02.04.2013

Danske virksomheder forventer, at de fremover kan øge produktiviteten i deres virksomhed ved at satse på it-løsninger og digitalisering⁷.

De danske virksomheder er indstillet på at benytte it-løsninger til at fremme produktiviteten, hvor det især er de større virksomheder, som er optimistiske mht. til investering i it-løsninger⁸. Forventningerne til 2013, er at flere virksomheder vil investere i it-projekter, hvor fokus i 2012 har været på køb af hardware⁹. Til at underbygge dette siger Klaus Kvorning Hansen, som er IT-chef på Københavns Universitet, i artiklen "IT virksomheder skaber stigende indtjening", at virksomhederne i større grad end tidligere går over til løsningsorienterede løsninger i stedet for koncepter, for derved, at løse præcis den problemstilling, som er i den enkelte virksomhed.

Dette sætter større krav til it-virksomhederne, som skal tilpasse sig denne ændring i markedet og der skal laves kundetilpassede løsninger til kunderne, som udover ovenstående, vil have samlede løsninger, som indeholder alle de produkter, som virksomheden efterspørger i en løsning.

Afhandlingen vil derfor tage udgangspunkt i softwarevirksomheder, som forudsiges at skabe vækst indenfor de nærmeste år.

Nettoomsætning er ofte en af de væsentligste poster i årsregnskabet og har stor fokus fra regnskabslæseren, da dette ofte er et mål for aktivitetsniveauet og udviklingen i virksomheden. På baggrund af dette bliver omsætningen ofte udsat for stor diskussion og forskellige holdninger omkring periodisering og indtjening og er for nogle virksomheder vanskelig at opgøre grundet kompleksiteten på området. Nettoomsætningen har afgørende betydning for regnskabslæseres vurdering af regnskabet og fejltagtig indregning og måling kan give et forkert billede af virksomhedens aktivitet i året samt udviklingen i aktiviteten.

Flere virksomheder udarbejder kontrakter med sine kunder, hvor der indgår flere varer og ydelser, som derfor gør periodiseringen og indregningen af kontrakterne kompliceret og kan være ressourcekrævende, da disse kontrakter ofte er skræddersyet til den enkelte kunde.

Sammensatte kontrakter bliver ofte benyttet af IT leverandører, f.eks. sælger softwarevirksomheder deres produkter med hardware og en serviceaftale inkluderet. I og med at kontrakterne er

⁷ IT-branchen, "Gennembrud – nu bliver danske virksomheder digitale", Presse meddelelse d. 14. marts 2013

⁸ Artikel: "IT-virksomheder skaber stigende indtjening", <http://www.business.dk/vaekst/it-virksomheder-skaber-stigende-indtjening>, d. 23/4-2013

⁹ Artikel: "IT-virksomheder skaber stigende indtjening", <http://www.business.dk/vaekst/it-virksomheder-skaber-stigende-indtjening>, d. 23/4-2013

opbygget af forskellige elementer bliver opfølgningen på dækningsbidraget og avancen sværere, hvilket kan medføre tabsgivende kontrakter og manglende likviditet. Dette kan skyldes en kombination af manglende kompetencer, ressourcer og modeller til at følge op på ressourceforbruget og likviditeten. Dette sætter særlige krav til softwarevirksomhederne, når de skal bestemme, hvordan dækningsbidraget placeres i deres salg. Allokeringen af indtægterne i disse sammensatte kontrakter for softwarevirksomheder kan derfor være vanskeligt for de enkelte virksomheder.

Årsregnskabsloven siger at ”indtægter indregnes i resultatopgørelsen i takt med de indtjenes”¹⁰ og virker som en rammelov. Dette betyder, at der på nuværende tidspunkt benyttes fortolkningsbidrag primært i form af den danske regnskabsvejledning 22 eller de to internationale standarder, som regulerer indregning og måling af indtægter hhv. IAS 18 og IAS 11, og det er disse, der bliver dannet praksis ud fra. Indregning og måling af indtægter er et område, som derfor er reguleret af praksis på området. Dette kan medføre usikkerhed om hvordan indtægterne skal indregnes og måles.

1.2 Problemstilling

Som sagt benytter softwarevirksomheder ofte komplekse kontrakter og har mange forskellige former for indtægter, hvilket gør at indregningen af indtægter kan være kompliceret og forvirrende i denne branche, hvor der er mange mindre virksomheder i vækst, som kan have vanskeligheder ved at gennemskue dette.

Korrekt indregning af indtægter har væsentlig indflydelse på virksomhedens resultat, hvorfor udfordringerne og vanskelighederne ved indregning af indtægter i en softwarevirksomhed, som er beskrevet ovenfor ønskes belyst, herunder den regnskabsmæssige behandling heraf, belyst igennem casestudie.

Hvordan skal indtægterne fra softwarevirksomheder indregnes efter årsregnskabsloven og hvilke regnskabsmæssige udfordringer giver dette for softwarevirksomheder i praksis?

Ovenstående problemformulering, vil tage udgangspunkt i nedenstående underspørgsmål:

- Hvilke kriterier opstiller begrebsrammen for indregning af indtægter og hvordan er fortolkningsbidraget til årsregnskabsloven?

¹⁰ Årsregnskabsloven § 49 stk. 1

- Hvordan bliver indregning og måling af indtægter reguleret af de internationale standarder?
- Hvilke udfordringer har softwarevirksomheder ved indregning og måling på baggrund af gældende regulering?
- Hvordan behandles indtægterne i kontrakten i praksis?

1.3 Afgrænsning

1.3.1 Afgrænsning af regnskabsposter

Afhandlingen tager udgangspunkt i regnskabsmæssige udfordringer for softwarevirksomheder og afgrænser sig til udelukkende at behandle indregning af indtægter i denne forbindelse.

Dermed afgrænses for øvrige regnskabsmæssige problemstillinger, som relaterer sig til softwarevirksomheder, herunder dem, som direkte kan afledes af de behandlede indtægter og udfordringerne i afhandlingen, herunder:

- Regnskabsmæssig behandling af udviklingsprojekter herunder indregning og måling og problemstillinger forbundet hermed.
- Regnskabsmæssig behandling af igangværende arbejder indregnet i balancen herunder indregning og måling og problemstillinger forbundet hermed.
- Regnskabsmæssig behandling af tilgodehavender fra salg og forudbetalinger fra kunder herunder indregning og måling og problemstillinger forbundet hermed.

Der afgrænses i denne forbindelse også fra at behandle forhold i afhandlingen omkring præsentation, klassifikation og oplysninger i årsregnskabet, da dette ikke har direkte betydning for afhandlingens primære problemstilling.

1.3.2 Indtægter

Indtægter er indenfor de regnskabsmæssige terminologier et begreb, som spænder bredt. Der vil i afhandlingen ikke ske behandling af samtlige indtægter omfatter af årsregnskabsloven. Afhandlingen tager udgangspunkt i indtægter genereret fra en softwarevirksomheds primære aktivitet, hvorfor der ikke behandles indtægter under regnskabsposterne *andre driftsindtægter*", *indtægter af kapitalandele* eller *ekstraordinære indtægter*". For så vidt indtægter under finansielle indtægter, vil disse kun blive gennemgået i det omfang, disse er direkte afledt af de primære aktiviteter, dette værende leasing eller amortisering, hvorfor der i afhandlingen heller ikke bliver

gennemgået afkast i forbindelse med værdistigninger eller gevinster præsenteret under finansielle indtægter, herunder renter og udbytter, som ikke er direkte forbundet med softwarevirksomhedens primære aktivitet.

1.3.2.1 Leasing

I afhandlingen vil der udelukkende blive behandlet leasing ud fra leasinggivers synspunkt, med inddragelse af leasingtager, hvor dette har betydning for forståelsen i afhandlingen. Herudover vil der kun blive behandlet indtægterne for leasinggiver ved leasing.

1.3.2.2 Entreprisekontrakter

Entreprisekontrakter vil udelukkende blive behandlet ud fra et indtægtssynspunkt, hvorfor omkostninger og avance samt overvejelser i denne forbindelse ikke vil blive nærmere behandlet i afhandlingen, medmindre dette har betydning for den samlede forståelse i afhandlingen. Dette betyder, at der i afhandlingen ikke vil være en dybdegående analyse af færdiggørelsesgrader, da disse er opgivet som forudsætninger i casekontrakten udarbejdet i kapitel 4.

1.3.3 Afgrænsning af teori

Afhandlingen afgrænses til at blive behandlet ud fra reguleringerne i årsregnskabsloven samt fortolkningsbidrag hertil, hvorfor der ikke vil blive gennemgået øvrig regulering, som ikke er omfattet af årsregnskabsloven.

Fortolkningsbidrag, som vil blive gennemgået i afhandlingen, afgrænses herudover til kun at omfatte IAS 18, IAS 17 og IAS 11, mens øvrige fortolkningsbidrag kun vil blive nævnt såfremt disse har betydning for problemstillingen i afsnit 1.2, herunder kan nævnes, at der i forbindelse med gennemgangen af IAS 11, ikke vil blive gennemgået IFRIC 15, da denne ikke vurderes at have betydning for afhandlingens problemstilling, som tager udgangspunkt i en softwarevirksomhed.

De enkelte forskelle der er imellem IAS 18 og årsregnskabsloven vil ikke blive behandlet i afhandlingen, da disse ikke vurderes at have indflydelse på den endelige konklusion og løsningen af problemstillingen¹¹. Der bliver i kommentarerne til årsregnskabsloven henvist til de internationale standarder mht. indtægter, hvorfor der tages udgangspunkt i disse. Gennemgangen af reguleringen vil dermed blive behandlet med problemformuleringen for øje og vil dermed ikke behandle alle de regnskabsmæssige forhold reguleringen omhandler.

¹¹ Steffensen, Henrik m.fl., "Årsrapporten - Kommentarer til årsregnskabsloven", kommentar nr. 398

IAS 17 vil blive gennemgået ud fra leasinggivers synspunkt, hvorfor der ikke vil blive gennemgået, hvorledes indregning og måling reguleres for leasingtager, herunder vil der ikke ske behandling af præsentation og klassifikation samt oplysninger i årsregnskabet.

Afhandlingen vil udelukkende afdække den regnskabsmæssige behandling af indtægter, hvorfor der afgrænses fra skatte- og afgiftsmæssige problemstillinger i forbindelse med indregning af indtægterne, herunder problemstillinger i forbindelse med avance på entreprisarbejde.

Der afgrænses i denne afhandling fra en detaljeret gennemgang af konvergensprojektet, som ligger i revised exposure draft af 14. november 2011, som udelukkende blive anvendt til perspektivering.

Analysen i kapitel 5 tager udgangspunkt i opstillede case kontrakter, som er opstillet ud fra forkalkulationer, udarbejdet ud fra egne forudsætninger, da det ikke har været muligt at fremskaffe en original kontrakt from nogen virksomheder grundet fortrolighed og konkurrencemæssige hensyn.

Nærværende afgrænsning er ikke fyldestgørende, hvorfor der vil ske løbende afgrænsning igennem afhandlingen, hvor dette vurderes relevant.

1.4 Metode

I dette afsnit vil metode og struktur i afhandlingen blive beskrevet. Der vil i afhandlingen være en deskriptiv del i kapitel 2-3 og en analyserende del i kapitel 4-5. Den analyserende del vil tage udgangspunkt i et casestudie på baggrund af en konstrueret case, som skal illustrere den regnskabsmæssige behandling af sammensatte kontrakter.

1.4.1 Konstruktion af case kontrakt

Indholdet af de valgte typer kontrakter betragtes som forretningshemmeligheder, hvorfor det ikke er muligt at bygge analysen i afhandlingen på en konkret kontrakt. Det er derfor valgt at konstruere en case kontrakt ved hjælp af en empirisk undersøgelse af ti softwarevirksomheders produktportefølje, ved at undersøge de valgte virksomheders hjemmeside. Kontrakten er konstrueret så de belyser de problemstillinger, som er ved indregning af komplekse sammensatte kontrakter for softwarevirksomheder identificeret i kapitel 4.

Til udarbejdelse af case kontrakten er der hentet inspiration i de af staten udarbejdede standardkontrakter for IT-leverancer til det offentlige¹² samt guide til opbygning af IT-kontrakter¹³. Kontrakternes konstruktion vurderes ikke at give nogen væsentlig begrænsning i afhandlingen konklusion.

Prissætningen i kontrakterne er bygget på en empirisk undersøgelse af lignende produkter og ydelser på internettet.

1.4.2 Kildekritik

Der er i forbindelse med litteratursøgningen til afhandlingen vurderet på troværdigheden og objektiviteten af de udvalgte kilder, da afhandlingen primært gør brug af sekundære kvalitative data. Dette skyldes, at den regnskabsteori, som bliver brugt i afhandlingen tager udgangspunkt i de internationale standarder IAS 11 og IAS 18 samt IAS 17, som på nuværende tidspunkt er de gældende reguleringer for omsætningen i de internationale standarder, som årsregnskabsloven læner sig op ad.

Der er herudover som sekundær litteratur anvendt bøger fra HDR-studiet, som vurderes at være objektive og troværdige til brug for afhandlingen.

De anvendte artikler og andre kilder fra internettet er vurderet kritisk forud for anvendelsen heraf, da forfatterens holdninger kan have indflydelse artiklerne. Ved anvendelse af disse kilder er der blandt andet vurderet på det bagvedliggende budskab i artiklerne, for at vurdere objektiviteten og troværdigheden heri samt brugbarhed i forhold til afhandlingens formål.

1.4.3 Målgruppe

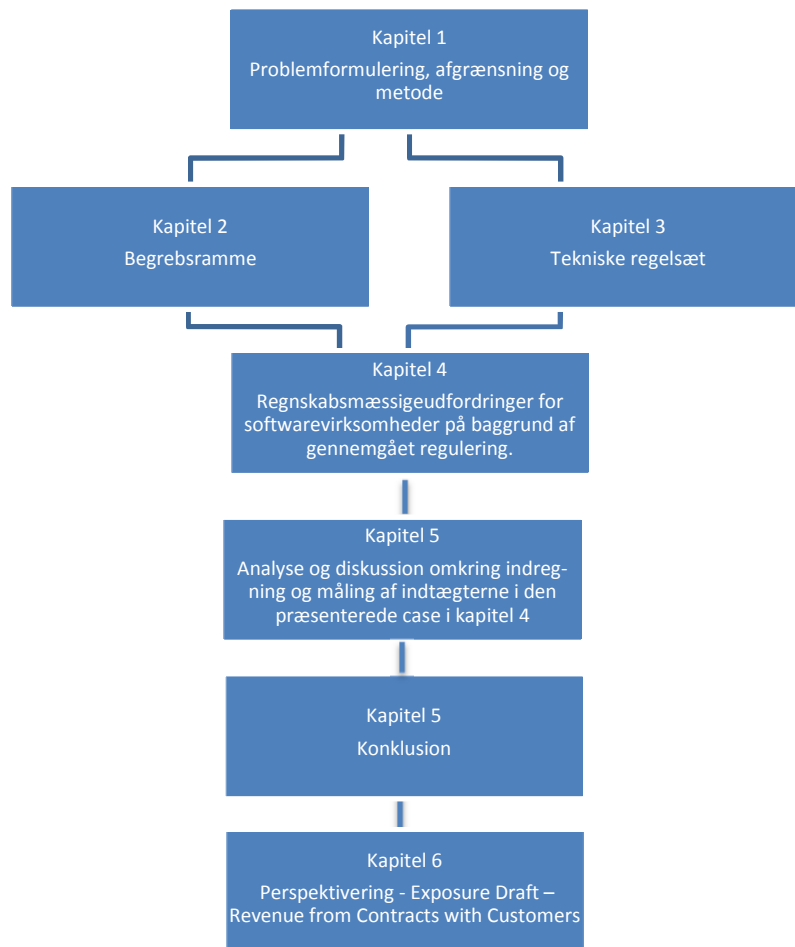
Afhandlings primære målgruppe er softwarevirksomheder samt studerende og andre personer, som ønsker et indblik i de regnskabsmæssige udfordringer ved indregning af indtægter i softwarevirksomheder. Sekundære målgruppe er personer, som til dagligt arbejder med lignende problemstillinger, og derfor kan søge inspiration i afhandlingen.

¹² <http://www.udbudsportalen.dk/Ret-og-regler/Standardkontrakter/IT-standardkontrakter/>

¹³ Lauesen, Søren, "IT-kontrakter for it-folk"

1.4.4 Struktur

Følgende kapitel vil præcisere strukturen i afhandlingen, som er illustreret i nedenstående figur.

1.4.4.1 Kapitel 1 – Problemformulering

Kapitel 1 består af en indledning til emnet, som beskriver problemstillingen, der leder ned til den egentlige problemformulering. Herefter foretages der en afgrænsning i forhold til den givne problemformulering med henblik på at fokusere på de relevante elementer til løsning af problemformuleringen. Til sidst er afhandlingens struktur og metode beskrevet samt kildekritik.

1.4.4.2 Kapitel 2 – Begrebsrammen

Kapitlet redegør for begrebsrammen efter IASB og herunder begrebsrammens definition af indregning og måling af indtægter. Formålet er at give en overordnet ide om hvorledes de internationale standarder er opbygget, for herved at give den baggrund der skal til at benytte og forstå de internationale regnskabsstandarder.

1.4.4.3 Kapitel 3 – Tekniske regelsæt

Efter at have beskrevet den bagvedliggende opbygning af de internationale standarder, vil dette kapitel gå ind og beskrive den konkrete regulering af indtægter jf. de internationale standarder IAS 18 og IAS 11 samt IAS 17 med særlig fokus på sammensatte kontrakter, herunder identifikation af de enkelte elementer i kontrakten. Dette vil danne grundlag for analysen i kapitel 5 af de udarbejdede case kontrakter i kapital 4.

1.4.4.4 Kapitel 4 – Regnskabsmæssige udfordringer for softwarevirksomheder

Kapitlet vil ud fra den gennemgåede teori i kapitel 2-4 diskutere, hvilke udfordringer og konsekvenser dette har for softwarevirksomheder, herunder en undersøgelse af hvilke produkter og ydelser softwarevirksomheder leverer. Med udgangspunkt i denne diskussion, vil der for konstrueret en case, som vil blive behandlet i kapitel 5, hvor den praktiske indregning og måling behandles.

1.4.4.5 Kapitel 5 – Regnskabsmæssig behandling af case kontrakter

Ud fra elementerne i kapitel 3 og 4 foretages der en analyse og diskussion af casekontrakten for at fastslå den regnskabsmæssige behandling heraf. Først vil der blive lavet en analyse af kontrakten for opdeling af de enkelte elementer heri, hvorefter der undersøges hvorledes hvert element skal indregnes og måles. Analysen vil blive efterfulgt af en diskussion omkring betydningen af kontrakternes bestanddele og hvorledes dette påvirker indregningen samt en sammenligning med de gældende betalingsstrømme, for at undersøge om der er intern sammenhæng hermed.

1.4.4.6 Kapitel 6 – Konklusion

Kapitlet vil indeholde besvarelse af problemformuleringen og kort redegøre for de problemstillinger der er herved.

1.4.4.7 Kapitel 7 – Perspektivering

Der bliver i dette kapitel perspektiveret til det konvergensprojekt IASB på nuværende tidspunkt er ved at udarbejde, og hvilke konsekvenser dette får for fremtidige indregningsmetoder i forhold til de nuværende forhold.

1.5 Anvendte forkortelser og definitioner

Nedenfor redegøres der for anvendte forkortelser i afhandlingen.

Definitioner:

Element: Et element i denne afhandling dækker over en transaktion i en salgsaftale, som kan dække over flere transaktioner.

Forkortelser:

Følgende forkortelser bliver benyttet i afhandlingen:

IDC: International Data Corporation

IASB: International Accounting Standards Board

IAS: International Accounting Standards

IFRIC: International Financial Reporting Interpretations Committee

FASB: Financial Accounting Standards Board

ÅRL: Årsregnskabsloven

2. Begrebsrammen og fortolkningsbidrag

2.1 Indledning

Kapitlet vil præsentere IASB begrebsramme, som overordnet danner grundlag for årsregnskabsloven, og er det teoretiske fundament for forståelsen i årsregnskabsloven¹⁴. Formålet med begrebsrammen er at give generelle retningslinjer for, hvordan årsrapporten bør udformes så regnskabsbruger får størst mulig nytteværdi af årsrapporten til at træffe beslutninger og skal underbygge den grundlæggende forudsætning i ÅRL om at årsregnskabet skal give et retvisende billede. Begrebsrammen skal sammen med kapitel 3 danne baggrunden for analysen af IT-branchens udfordringer ved indregning af indtægter og indregningen af case kontrakterne.

2.2 Begrebsrammen

2.2.1 Introduktion til begrebsrammen

I et omfattende projekt i perioden 1978-85 udviklede instansen FASB begrebsrammens generelle struktur, som senere har dannet grundlag for IASB's begrebsramme i 1989 og ÅRL's begrebsramme i 2001¹⁵. IASB's begrebsramme ligger som sagt til grund for begrebsrammen for ÅRL og formålet med begrebsrammen er at¹⁶:

- At være en hjælp ved udarbejdelse af standarder og ændringer af eksisterende standarder samt lovgivning.
- Være en hjælp ved løsning af regnskabsmæssige problemstillinger, som ikke er løst af allerede eksisterende regulering i form af lov eller standard.
- Reducerer antallet af løsningsforslag for derved at forøge sammenlignelighed og konsistens i årsrapporterne.
- Modvirke at årsrapporterne er påvirket af enkeltpersoner og politik.
- Reducere omkostninger i forbindelse med tvivlsspørgsmål
- Forøge regnskabsbrugernes tillid til og forståelse af årsrapporten.

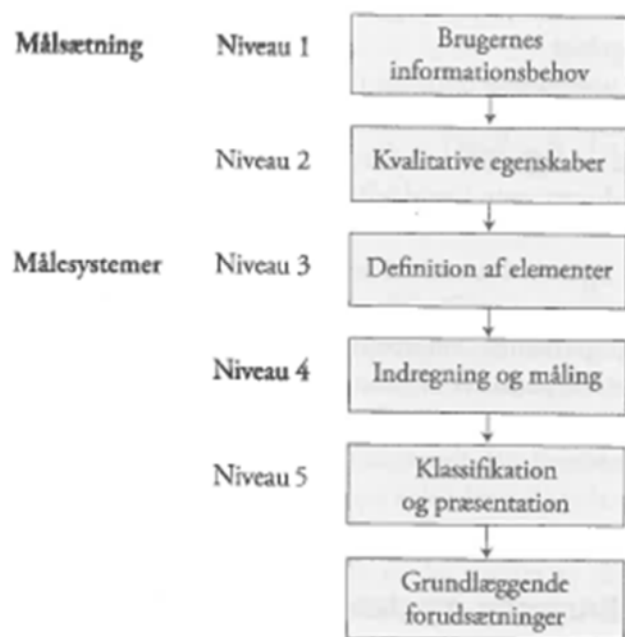
¹⁴ KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven – 6. udgave 2011/12", s. 53

¹⁵ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 194

¹⁶ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 194

Begrebsrammen er derfor ikke i sig selv en regnskabsstandard, men giver generelle retningslinjer og krav for indregning og måleattributter. Det tekniske regelsæt¹⁷ har dog altid forrang forud for begrebsrammen og fortæller detaljeret omkring hvordan årsrapportens elementer skal måles og indregnes¹⁸. For regnskabsudarbejderen betyder dette, at såfremt der ikke er nogen anden regulering på et regnskabsområde, er det begrebsrammen, som er gældende.

Nedenfor fremgår de 5 niveauer, som begrebsrammen består af:

Figur 1: Kilde: Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 195

I figuren ses niveau 1 og 2 som målsætningen med årsrapporten og form af brugerens informationsbehov og de kvalitative krav der er til årsrapporten, for at give størst mulig nytteværdi til brugeren. De to niveauer uddyber dermed kravet om det retvisende billede.¹⁹

De tre øvrige niveauer er derimod de generelle kriterier og krav, som stilles til de enkelte elementer i niveau 1 og 2, for at kunne anvende disse i praksis. Niveau 3 definerer derfor de enkelte elementer f.eks. aktiver og forpligtelser, men selvom element opfylder disse krav, er det ikke sikkert det opfylder kravene for indregning og måling jf. niveau 4. Niveau 4 indeholder derfor

¹⁷ Ved det tekniske regelsæt forstås, de standarder og andre reguleringer der ligger bag ÅRL.

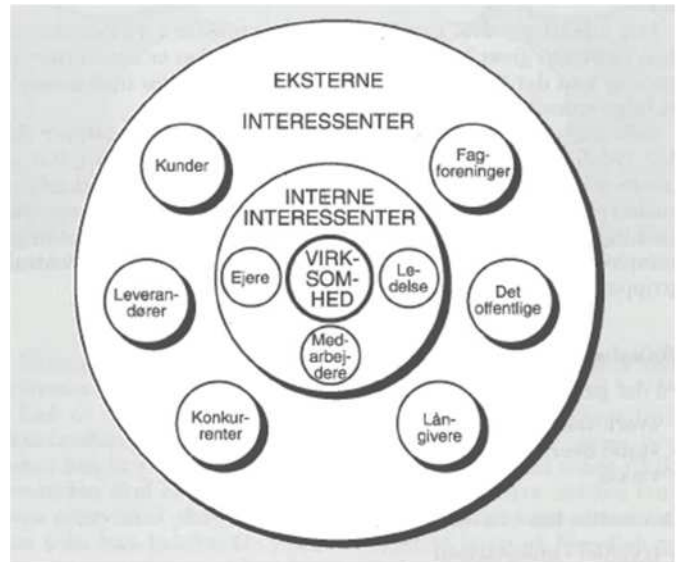
¹⁸ Riedel, Linda m.fl., "iGAAP 2013 – A guide to IFRS reporting", s. 24

¹⁹ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 196

en række indregningskriterier, som skal være opfyldt i praksis. Niveau 5 indeholder klassifikationen og præsentationen i årsrapporten.²⁰

2.3 Målsætning

Hensigten med årsrapporten er at give interessenterne den mængde af informationer som den enkelte interessent har behov for. I dag er årsrapporten en "standardvare", hvor der kun bliver lavet et eksternt regnskab, og der er derfor behov for at identificere primære og sekundære interessenter. De primære interessenter bliver defineret som de interessenter, som har indskudt kapital i virksomheden dvs. långivere, vareleverandører, medarbejdere mv. som alle har en interesse i virksomhedens fortsatte drift²¹.

Figur 2: Koalitionsmodel Kilde: Lynggaard, Peter, "Driftsøkonomi" - 7. udgave s. 18

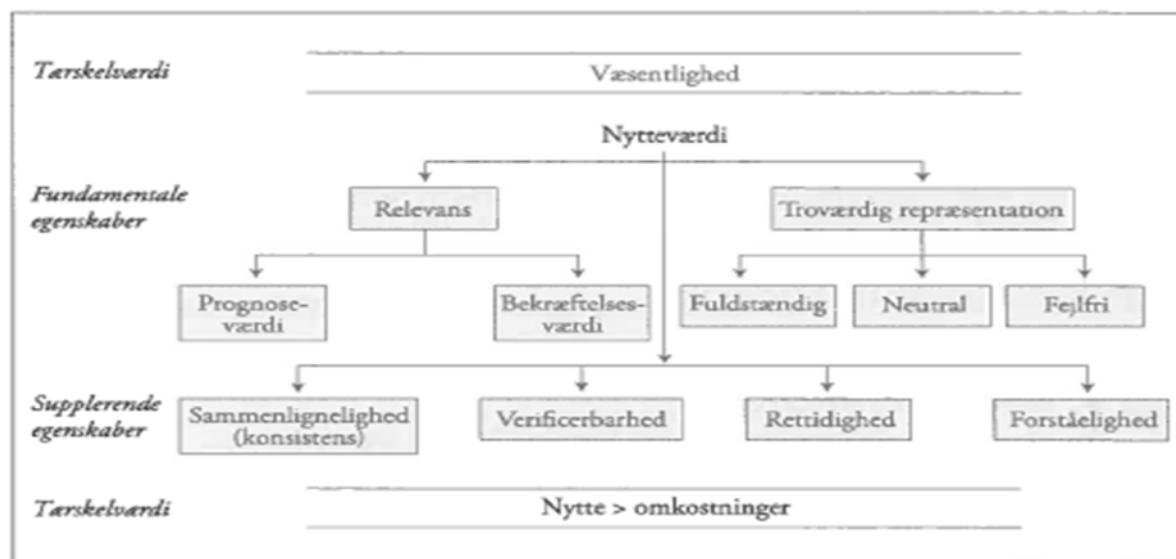
Informationsbehovet kan groft opdeles i tre behov *prognoseopgaven*, *kontrolopgaven* og *fordelingsopgaven*²². Prognoseopgaven er information til at bedømme en virksomheds fremtidige pengestrømme, som benyttes af kreditorer til vurdering af virksomheden, og de investeringer, som er foretaget i virksomheden. Kontrolopgaven er ejernes behov for at kontrollere, at ledelsen i virksomheden anvender den kapital, som er stillet til rådighed tilfredsstillende samt opfylder de pligter som ejerne har givet ledelsen. Fordelingsopgaven går ud på at fordele overskuddet i virksomheden, så man personligt får størst nytteværdi heraf.

²⁰ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 195

²¹ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 198

²² Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 199-201

For at ovenstående behov kan blive opfyldt, skal der derfor nogle kvalitative egenskaber, som skal være opfyldt. Dette fremgår af nedenstående figur.

Figur 3: Kilde: Elling, Jens O., "Finansiel Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 202

Som det ses af figuren er der to fundamentale egenskaber, som den finansielle information bør indeholde med henblik på at skabe nytteværdi hos investorerne – relevans og troværdig repræsentation. Det skal derved forstås, at information, som ikke både er relevant og troværdigt, ikke har nogen nytteværdi hos regnskabsbrugeren, hvorfor vi skal søge at give information, som indeholder begge dele i forhold til brugerens behov²³.

Nedenfor følger en kort beskrivelse af de to fundamentale egenskaber.

2.3.1 Relevans

Relevant information kan beskrives som information, som gør regnskabsbrugeren *i stand til at gøre en forskel på den beslutning som træffes af brugeren*²⁴. Herudover er relevant information kendetegnet ved enten at have prognoseværdi eller bekræftelsesværdi²⁵.

2.3.1.1 Prognoseværdi

Når information har prognoseværdi vil det sige, at det værdi i form af input til at forudsige fremtidige begivenheder, og er derfor i sig selv ikke en prognose. Brugeren er derfor selv ansvarlig for den forventning han danner ud fra de historiske data, som gives i årsrapporten. Herudover

²³ Elling, Jens O., "Finansiel Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 202

²⁴ Riedel, Linda m.fl., "iGAAP 2013 – A guide to IFRS reporting", s. 29

²⁵ Elling, Jens O., "Finansiel Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 203

betyder dette, at brugeren ikke vil kunne holde virksomheden ansvarlig for de beslutninger brugeren træffer på baggrund af sin prognose²⁶.

2.3.1.2 Bekræftelsesværdi

Ved bekræftelsesværdi menes, at informationen be- eller afkræfter nogle tidligere antagelser og forventninger omkring virksomheden. Dette påvirker brugerens beslutning og er derfor relevant for regnskabsbrugeren²⁷.

2.3.2 Troværdig repræsentation

Relevant information bør som tidligere nævnt også være troværdigt repræsenteret, for at være brugbar for regnskabslæseren. I troværdig repræsentation ligger, at informationen skal være fuldstændig, neutral og fejl fri i det omfang det er muligt. Dette betyder derfor at årsrapporten troværdigt skal repræsentere de økonomiske fænomener den vil foregive. Derfor kan informationen ikke være troværdigt repræsenteret, hvis ikke den afbilder den økonomiske substans af den underliggende transaktion eller begivenhed²⁸.

2.3.2.1 Fuldstændig

At informationen skal være fuldstændig betyder, at det økonomiske fænomen, som nævnt ovenfor, skal indeholde alt den information, som er relevant for at kunne træffe rationelle beslutninger, altså vil yderligere information omkring fænomenet ikke ændre regnskabslæserens beslutning. Årsrapporten skal derfor give den samme helhedsvurdering, som hvis alt information var givet²⁹.

2.3.2.2 Neutral

Neutral information betyder at informationen ikke må være påvirket af bias³⁰ eller ved at påvirke regnskabsbrugeren til at tage forkerte beslutninger. Det er derfor vigtigt at årsrapporten ikke er påvirket af interessenternes interesser og giver et neutralt og objektive billede af virksomhedens finansielle situation³¹.

²⁶ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 203

²⁷ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 203

²⁸ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 203-204

²⁹ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 204

³⁰ Bias i regnskabsmæssig forstand er, når regnskabsudarbejder, forsøger at påvirke årsrapporten i en bestemt retning, for derved at påvirke regnskabslæseren.

³¹ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 204

2.3.2.3 Fejlfri

Økonomiske aktiviteter foregår under usikkerhed, hvorfor fejlfri information er en kvalitativ egenskab. Man skal derfor søge, at lave den finansielle rapportering så fejlfri som muligt, selvom målinger af de økonomiske konsekvenser kan være præget af skøn f.eks. varedebitorernes betalingsvne. Det er derfor nødvendigt med et vist minimum af nøjagtighed, for at opfylde kravet om troværdig repræsentation kan opfyldes. Kravet om troværdig repræsentation indebære dog ikke fuld nøjagtighed eller sikkerhed om udfaldet³².

2.3.3 Væsentlighed

Når man skal vurdere om information er relevant og troværdigt repræsenteret eller ej skal man underlægge dette en væsentlighedsbetragtning³³. Information vurderes at være væsentligt for regnskabslæseren, hvis udeladelse eller fejl i informationen kan påvirke den beslutning som regnskabslæseren tager. Væsentlighed er forskellig fra virksomhed til virksomhed, hvorfor der i begrebsrammen ikke er nogen yderligere definition på, hvornår noget er væsentligt for regnskabslæseren.

2.4 Definition af indtægter

Begrebsrammen definerer omsætning som følgende:

”Income is increases in economic benefits during the accounting period in the form of inflows or enhancements of assets, or decreases of liabilities, that result in increases in equity, other than those relating to contributions from equity participants.”

I ovenstående definition ses en balanceorienteret synsvinkel, hvorfor indtægter defineres som stigninger i aktiver eller fald i forpligtelser. Udover ovenstående definition opdeler IASB's begrebsramme dette videre i indtægter og gevinster, hvor indtægter opstår, ved den ordinære drift i virksomheden herunder salg, honorarer, renter, udbytter, royalty og lejeindtægter mens gevinster opstår ved salg af anlægsaktiver.

³² Elling, Jens O., ”Finansiell Rapportering – teori og regulering” 2. udgave, s. 204

³³ Riedel, Linda m.fl., ”iGAAP 2013 – A guide to IFRS reporting”, s. 29

2.5 Indregning af indtægter

Ved indregning forstås de poster, som ligger bag ved posterne i resultatopgørelsen og balancen i årsrapporten, og IASB har formuleret to kriterier, som skal være opfyldt, før en postering er kvalificeret til indregning³⁴.

1. ”Det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde eller fragå virksomheden.”
2. ”Posten skal kunne måles troværdig repræsentativt til kostpris eller værdi.”

Disse kriterier bliver også anvendt i ÅRL § 33, til at beskrive hvornår aktiver og forpligtigelser skal indregnes, hvilket understøtter ÅRL udformning omkring IASB's begrebsramme. Dette betyder, at indtægter som udgangspunkt skal indregnes, når det forventes, at der vil tilflyde virksomheden en fremtidig økonomisk fordel, som er troværdig repræsentativt.

Begrebsrammen siger at en fremtidig økonomisk fordel er sandsynlig, hvis der er større chance for det sker end ikke sker, altså sandsynligheden skal være over 50 %. Det betyder i sagens natur er indregningen af fremtidige økonomiske fordele baseres på et skøn, hvorfor virksomheden skal basere sin årsrapport på de kendte faktorer, som gør sig gældende. Dette gælder f.eks. ved hensættelse til tab på debitorer.

Det andet indregningskriterium kræver, at en post kan opgøres troværdigt repræsentativt til kostpris eller værdi. I de fleste tilfælde er dette tilfældet, men der kan opstå tilfælde, hvor det er svært at opgøre den reelle værdi af en post, hvilket f.eks. ofte er gældende for immaterielle anlægsaktiver. I mange tilfælde baseres indregningen på et skøn, hvilket ikke underminere den troværdige repræsentation af målingen, og kan derfor godt optages i årsrapporten. Dette er f.eks. tilfældet ved igangværende retssager, hvor begivenheden eller transaktionen opfylder definitionen for både aktiver og indtægter, og man vurderer det er sandsynligt at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, men kan ikke troværdigt repræsentativt opgøres i værdi. Derfor kan man ikke medtage det i resultatopgørelsen eller balancen, men medtage det som eventualoplysning i noterne til årsregnskabet, hvis det vurderes relevant for regnskabslæser.

2.5.1 Måleattributter

Måleattributter i begrebsrammen er baseret på værdiorienterede attributter³⁵, hvor der vælges den, som vurderes at give størst nytteværdi til regnskabslæseren. Der er i ÅRL's bilag D define-

³⁴ Elling, Jens O., ”Finansiel Rapportering – teori og regulering” 2. udgave, s. 212

ret en række økonomiske måleattributter herunder de væsentligste, som er dagsværdi, historisk kostpris, nettorealisation sværdi, kapitalværdi og amortiseret kostpris³⁶. Målingen skal dog altid ske med udgangspunkt i de ovenstående kvalitative egenskaber, som er relevans og troværdig repræsentation.

2.6 Grundlæggende forudsætninger og retvisende billede

ÅRL har sammensat rammebestemmelserne i ni grundlæggende forudsætninger jf. ÅRL § 13 og de 9 forudsætninger fremgår af nedenstående matrix som sammenholder dem med begrebsrammen, som er beskrevet i dette kapitel.

Grundlæggende forudsætninger i årsregnskabsloven	
Klarhed	Forudsætningen er dækket i niveau 2 i begrebsrammen omkring forståelighed, og siger at årsrapporten skal udarbejdes på en klar og overskuelig måde.
Substans	Indholdet i denne følger stærkt kravet om troværdig repræsentation og handler omkring indhold frem for formalia.
Væsentlighed	Indholdet i årsrapporten skal være væsentligt for regnskabslæseren, og alle væsentlige forhold skal indgå.
Going concern	Årsrapporten udarbejdes på baggrund af, at virksomheden fortsætter sin drift som hidtil. Hvis andet er tilfældet, skal der ske tilpasning af årsrapporten til dette.
Neutralitet	Dette krav beskriver som i begrebsrammens kvalitetskrav, at årsrapporten ikke må være påvirket af bias, som kan påvirke regnskabslæseren i økonomiske beslutninger.
Periodisering	Transaktioner, begivenheder og værdiændringer skal indregnes når de indtræffer og skal ikke følge betalingsstrømmen.
Konsistens	Dette er en del af kvalitetskravene i niveau 2 omkring sammenlignelighed.
Bruttoprincippet	Hver transaktion, begivenhed og værdiændring skal indregnes og måles hver for sig, og må ikke modregnes hinanden.
Kontinuitet	Der skildres her imellem formel og reel kontinuitet, hvor den formelle kontinuitet består i, at beløbene i sidste års ultimo-balance stemmer til dette års primo balance, mens reel kontinuitet er at benytte den samme regnskabspraksis år for år.

Figur 4: Matrix over grundlæggende forudsætninger

³⁵ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 214

³⁶ Elling, Jens O., "Finansiell Rapportering – teori og regulering" 2. udgave, s. 214-215

Ovenstående grundlæggende forudsætninger skal være med til at give det retvisende billede, som er generalklausulen i ÅRL³⁷, som siger at årsrapporten skal give et retvisende billede af aktiver, passiver, finansielle stilling og resultat samt øvrige beretninger og oplysninger, som er givet i årsrapporten. Herudover siger ÅRL, at hvis reglerne i ÅRL gør, at årsrapporten ikke giver et retvisende billede, kan disse afviges.

2.7 Årsregnskabslovens fortolkningsbidrag

ÅRL er bygget på indregnings- og målekriterierne i de internationale regnskabsstandarder fra IASB som de så ud i perioden 2001-2004. Siden denne tid er der sket væsentlige ændringer i de internationale standarder i forhold til ændringerne i ÅRL. Disse ændringer i de internationale standarder, kan ofte give udfordringer ved fortolkningen af bestemmelserne i ÅRL, da der kommer nye internationale standarder eller sker opdatering heraf, bliver udstedt notater fra Erhvervsstyrelsen eller andre bidrag som f.eks. afgørelser i retssager, som kan ændre i fortolkningen.

Da ÅRL er baseret på det værdibaserede formueorienterede paradigme, med balancen som det primære, er der kun få bestemmelser omkring indregning af indtægter indeholdt i loven. Loven indeholder kun definitioner af indtægter, nettoomsætning og en bestemmelse der kræver indregning af indtægter i takt med de indtjenes.

Dette betyder at lovens bestemmelser i høj grad er defineret af disse fortolkningsbidrag, hvor især den internationale standard IAS 18 Revenue er et af de primære fortolkningsbidrag. I kommentarerne til ÅRL står der, at loven er bygget på IAS 18, som lægger vægt på substansen bag den indtægtsskabende aktivitet³⁸. Udover IAS 18 er der for indtægter i forbindelse med produktionsmetoden henvist til IAS 11 i kommentarerne til ÅRL samt IAS 17 i forbindelse med leasingindtægter.

³⁷ Årsregnskabslovens § 11

³⁸ KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven" – 7. udgave, s. 388

3. Tekniske regelsæt

3.1 Indledning

Nærværende kapitel vil regulere baggrund for udførelsen af analysen og vil behandle, hvordan indtægter reguleres efter IAS 18, IAS 11 og til dels IAS 17. Standarderne vil blive gennemgået med henblik på at klarlægge de kriterier, der gør sig gældende for indregning og måling af de forskellige indtægstyper. Der vil i slutningen af kapitlet være en opsummering af indtægstyper, og hvorledes beslutningsprocessen for identifikation af indtægtselementer og hvordan de reguleres til brug for den senere analyse.

3.2 IAS 18

3.2.1 Introduktion til IAS 18

Som nævnt tidligere er IAS 18 den internationale standard som behandler indregning af indtægter. Som det ses i forrige kapitel tager begrebsrammen udgangspunkt i en formueorienteret paradigme med udgangspunkt i aktiver og passiver, og i definitionen så vi, at indtægter er en stigning i økonomiske fordele ved tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, hvorfor det er denne definition IAS 18 tager udgangspunkt i, for så at opstille yderligere krav til hvornår indtægten kan indregnes. Altså er hovedformålet med standarden at identificere de forskellige indtægtselementer, og hvordan disse indregnes og måles.

IAS 18 anvendelsesområde omfatter jf. scope i IAS 18.1 følgende transaktioner:

- Salg af varer
- Salg af serviceydelser
- Renter, royalties og udbytter som følge af at andre benytter aktiver ejet af virksomheden.

Salg af varer omfatter både salg af vare fra egen produktion og videresalg af varer. Serviceydelser er ofte kontraktuelt baseret og strækker sig over en bestemt tidsperiode, som kan strække sig over flere regnskabsperioder. I de tilfælde hvor ydelsen er en del af en decideret produktion f.eks. ved bygningsentrepriser, indtægtsføres dog efter IAS 11 og bliver derfor ikke behandlet i dette kapitel.

Renteindtægter kan forekomme som følge af virksomheden f.eks. stiller likvider til rådighed for andre virksomheder mens royalty og licenser fremkommer som følge af andre virksomheders

brug af aktiver som f.eks. patenter, copyright og software som f.eks. Microsoft produkter som Office og Windows, hvor man som bruger, betaler en licens for at få lov at bruge produktet.

IAS 18.7 definerer herefter omsætningen som:

”Revenue is the gross inflow of economic benefits during the period arising in the course of the ordinary activities of an entity when those inflows result in increases in equity, other than increases relating to contributions from equity participants”³⁹

Denne definition er ikke fuldstændig i overensstemmelse med den definition, som er givet på omsætning i ÅRL bilag 1, C, nr. 11, hvor omsætning defineres som ”salgsværdien af produkter og tjenesteydelser m.v., der henhører under selskabets ordinære aktiviteter med fradrag af prisnedslag, merværdiafgift og anden skat, der er direkte forbundet med salgsbeløbet”, hvor anden skat ifølge IAS 18.8 ikke indgår i nettoomsætningen, men gør det efter dansk definition⁴⁰.

Nettoomsætningen sker som led i den ordinære drift, som beskrevet ovenfor hvilket er i strid med den overordnede begrebsramme, som beskrev indtægter, som en stigning i økonomiske fordele som følge af stigning i aktiver eller fald i forpligtelser, mens nettoomsætningen ifølge IAS 18 er bundet op på virksomhedens hovedaktivitet.

3.2.2 Måling af omsætning

IAS 18 definerer målingen af omsætningen som dagsværdien af det modtagne eller tilgodehavende vederlag⁴¹. Det aftalte vederlag ved en transaktion er ofte aftalt mellem køber og sælger, og der skal ved opgørelsen af vederlaget tages hensyn for eventuelle rabatter eller prisnedslag, hvilket er i overensstemmelse med den definition vi har af omsætningen ovenfor.

I de fleste tilfælde sker salg af varer ved at der gives likvider som modydelse, som derfor udgør vederlaget. Dog kan der opstå tilfælde f.eks. ved lange betalingstider, hvor salgsværdien ikke er lig med dagsværdien, hvorfor der skal ske en tilbagediskontering af de pengestrømme salget giver, altså amortiseres tilgodehavendet. Denne amortisering bliver i IAS 18.11 identificeret som renteindtægt. IAS 18 giver herudover ikke nogen nærmere beskrivelse omkring hvorledes vederlaget i transaktioner med flere separate elementer skal fordeles, hvorfor der tages udgangspunkt i

³⁹ IAS 18, afsnit 7

⁴⁰ IAS 18, afsnit 8

⁴¹ IAS 18, afsnit 9

KPMGs beskrivelse heraf⁴² som siger, at hvor en salgsaftale omfatter flere elementer, skal dagsværdien af vederlaget allokere til de enkelte elementer.

Dette kan gøres efter to metoder, den relative dagsværdimetode eller residualmetoden. Den relative dagsværdimetode allokere det samlede vederlag forholdsmæssigt på de enkelte elementer i forhold til summen af dagsværdien, som indgår i salgstransaktionen.

Efter residualmetoden opgøres dagsværdien af de ikke-leverede elementer i salgsaftalen. Forskellen imellem dagsværdien på de ikke-leverede elementer og det samlede vederlag allokere herefter til de leverede elementer forholdsmæssigt.

3.2.3 Identifikation af transaktionerne

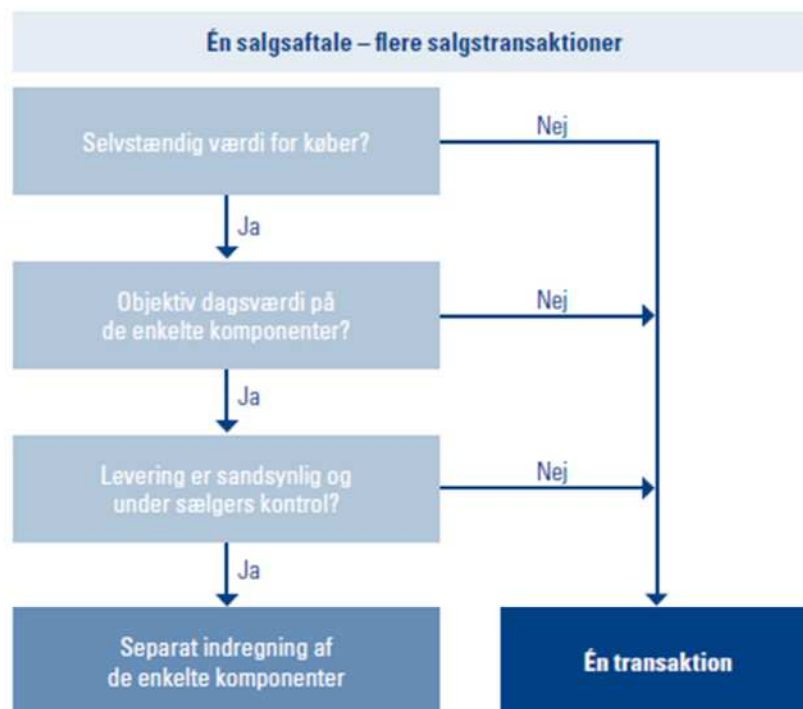
Indregningskriterierne i IAS 18 kræver, at man identificerer de enkelte transaktioner og skal herefter anvendes på hver enkelt for herved at vise substansen af transaktionen. Der kan forekomme tilfælde, hvor en transaktion indeholder flere komponenter, som f.eks. ved salg af en vare med en tilknyttet serviceaftale, hvor serviceaftalen et særskilt identificerbar, skal denne opdeles og serviceaftalen skal indregnes over aftalens løbetid⁴³. Herudover kan der være tilfælde, hvor flere transaktioner skal ses som et element, der skal indregnes, da de for køberen, ikke kan ses som forskellige transaktioner, hvilket har betydning for indregningen af omsætningen.

Derfor er det vigtigt at kunne identificere de enkelte transaktioner for derved at kunne opgøre vederlaget for de enkelte transaktioner, som ikke nødvendigvis følger den samme regulering. IAS 18 giver ikke nogen vejledning om hvordan komponenterne i en transaktion skal identificeres og hvordan omsætningen skal fordeles imellem de komponenter, som identificeres. I IAS 18's Q&A kapitel gives der generelt svar på problemstillingen, som lyder at når to eller flere komponenter har separat kommerciel substans og derfor er separat identificerbar, hvorefter det skal vurderes om det er muligt at opdele omsætningen imellem elementerne.

⁴² KPMG

⁴³ IAS 18, afsnit 13

Beslutningstræet til højre kan benyttes til at identificere om en transaktion skal separeres eller er en transaktion, hvor der kun skal separat indregning af komponenterne i transaktionen, hvis de har en selvstændig værdi for køberen, har en objektiv dagsværdi på de enkelte komponenter og leveringen er sandsynlig og under sælgers kontrol.

Figur 5: Beslutningstræ samling eller separering af elementer Kilde: KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven 2012/13" - 7. udgave, s. 391

Et element anses for at have selvstændig værdi for køberen når a) salgstransaktionen er individuelt identificerbar og sælges normalt også enkeltvis b) køber har fuld nytte af den enkelte salgstransaktion uafhængigt af de øvrige transaktioner i salgsaftalen c) køber vil kunne videresælge de enkelte salgstransaktioner separat⁴⁴.

Vurderingen omkring en levering er sandsynlig og under sælgers kontrol, skal vurderes, hvis køber har en generel returret på varerne.

3.2.4 Indregning af indtægter

Som sagt behandler IAS 18 tre forskellige typer af indtægter, som vil blive gennemgået i det følgende afsnit.

3.2.4.1 Salg af varer

Salg af varer skal indregnes efter salgsmetoden, som betyder at indtægten bliver indregnet i resultatopgørelsen når salget er foretaget og varen er leveret⁴⁵.

⁴⁴ KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven" – 7. udgave, s. 392

⁴⁵ KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven" – 7. udgave, s. 395

På baggrund af dette har IAS 18 opstillet 5 forudsætninger, som skal være opfyldt før indregning af salg af varer kan ske:⁴⁶

- a) Alle væsentlige risici og rettigheder til varen er overført til kunden
- b) Virksomheden har ikke længere et ledelsesmæssigt engagement i eller effektiv kontrol med varen i et omfang, der normalt forbindes med ejendomsret
- c) Indtægten fra salg af varen kan opgøres pålideligt
- d) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden
- e) Omkostningerne forbundet med salget kan opgøres pålideligt.

For betingelse a) og b) gælder det at risiko og rettigheden for den solgte varer, skal være overgået til køber, før der kan indregnes en indtægt. Risikoovergangen ved salget af en varer er afhængig af leveringsbetingelsen for den enkelte transaktion. Ved detailsalg er der ofte coalition imellem salg og indregning, da risikoen overgår til køber, når denne køber varen, men der kan være tilfælde, hvor risikoen sker på andre tidspunkter i processen, hvilket ofte er gældende ved leveringer⁴⁷.

IAS 18.16 beskriver herefter, at hvis ikke de væsentlige risici og rettigheder er overgået til køber, kan der ikke indregnes en indtægt. Der er flere eksempler på, at virksomheden bibeholder de væsentlige risici og rettigheder ved salg af varen, selvom den er leveret, hvor IAS 18.16 giver følgende eksempler:

- Når virksomheden har en forpligtelse overfor køber ved utilfredsstillende kvalitet af den leverede varer, som ikke er afdækket af normal garantistillelse.
- Når indtægten af afhængig af købers videresalg af varen, altså konsignationssalg
- Når varerne er sendt til kunden for senere at blive installeret af sælger, og dette er en væsentlig del af salgsaftalen
- Når køber har mulighed for at returnere varen, og der er usikkerhed om hvorvidt køber vil returnere varen.

I alle fire tilfælde er der skøn involveret i vurderingerne og det er ofte kontraktbestemte forhold, som gør at der ikke kan indregnes omsætning. Indtægten kan dog indregnes selvom virksomhe-

⁴⁶ IAS 18, afsnit 14

⁴⁷ IAS 18, afsnit 15

den fortsat fastholder uvæsentlige risici og rettigheder over varen, som der f.eks. ofte sker ved forbrugersalg, hvor sælger ofte giver 14 dages fortrydelsesret, men der er ikke en forventning om varen bliver leveret tilbage, hvorfor indtægten kan indregnes.

Betingelse d) bliver i IAS 18.18 præciseret som værende forhold på salgstidspunktet, og ikke debitorens efterfølgende betalingsevne. Vurderes debitoren efterfølgende ikke at være i stand til at betale, skal tabet præsenteres som en omkostning i resultatopgørelsen og ikke modregnes i omsætningen.

Omsætning og omkostninger der relaterer sig til den samme transaktion skal indregnes på samme tidspunkt i resultatopgørelsen, hvilket betyder at omsætningen ikke kan indregnes, hvis ikke omkostningen ved salget kan opgøres pålideligt.

3.2.4.2 Salg af tjenesteydelser

Overordnet set definerer IAS 18 at når resultatet fra salg af serviceydelser kan skønnes med rimelig sikkerhed, skal indtægterne indregnes i resultatopgørelsen i takt med arbejdets udførelse⁴⁸ altså efter produktionsmetoden.

Ifølge IAS 18 skal følgende kriterier være opfyldt før resultatet af en transaktion kan skønnes med rimelig sikkerhed:

- a) Størrelsen af indtægterne kan opgøres pålideligt
- b) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden
- c) Færdiggørelsesgraden for den enkelte ydelse kan opgøres pålideligt.
- d) De tilhørende omkostninger forbundet med de udførte arbejder afholdt til dato og til at afslutte arbejderne kan opgøres pålideligt.

For at resultatet af en serviceydelse kan skønnes med rimelig sikkerhed, skal de implicerede parter have aftaler omkring rettigheder, vederlagets størrelse og betalingsmetoder og betalingsbetingelser⁴⁹. Herudover er det ofte nødvendigt at have en effektiv intern økonomistyring, som kan hjælpe ledelsen med at skønne og opgøre indtægterne i takt med, at ydelserne leveres.

⁴⁸ IAS 18, afsnit 20

⁴⁹ IAS 18, afsnit 23

IAS 18.24 nævner flere måder at opgøre færdiggørelsesgraden af en serviceydelse, men som hovedregel skal den mest revisende og pålidelige metode anvendes. Metoderne kan f.eks. være:

- a) Skøn over de udførte arbejder til dato
- b) Forholdet mellem serviceydelser udført til dato i forhold til de samlede ydelser, der skal leveres
- c) Forholdet mellem afholdte omkostninger til dato og de totale kalkulerede omkostninger. I beregningen indgår alene omkostninger, der kan henføres til udførelsen af serviceydel- sen.

Aconto- og forudbetalinger kan ofte ikke bruges som indikation på færdiggørelsesgraden, da disse ikke nødvendigvis afspejler de udførte arbejder til dato.

Når salget af en serviceydelse består af et ubestemt antal ydelser over en bestemt tidsperiode indregnes indtægterne lineært over denne periode medmindre der er en metode som afspejler færdiggørelsesgraden af den leverede ydelse. Dette kunne f.eks. være, at der var en væsentlig handling i den aftalte ydelse, som indikere færdiggørelsen af projektet. Hvis det derimod ikke er muligt at skønne resultatet af ydelsen pålideligt, skal der kun indregnes indtægter i det omfang, de indregnede omkostninger vil kunne genindvindes.

3.2.4.3 Renter, royalties og udbytter

Indregning af renter, royalties og udbytter, som opstår som følge af afkast eller leje af virksomhedens aktiver skal indtægtsføres når følgende kriterier er opfyldt⁵⁰:

- a) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden
- b) Indtægterne kan opgøres pålideligt.

Licenser og royalties skal indregnes i overensstemmelse med indholdet af den aftale, som er indgået imellem parterne og skal indregnes efter de almindelige periodiseringsprincipper, medmindre der er en mere systematisk og rationel måde at opgøre indtægterne på. Dette betyder, at ved licensaftaler, hvor sælger ikke er forpligtet til at vedligeholde eller forbedre softwaren, er det i praksis betragtet som et salg, og der sker indregning allerede ved indgåelse af aftalen. Der skal i dette tilfælde ske tilbagediskontering af salgsværdien på de løbende licensindbetalinger. Forskel-

⁵⁰ IAS 18, afsnit 29

len imellem salgsværdien og den nominelle værdi af vederlaget skal herefter indregnes som en renteindtægt over perioden⁵¹.

3.2.5 Leje- og leasingindtægter

Leasingindtægter bliver ikke reguleret af IAS 18, hvorfor dette afsnit tager sit afsæt i IAS 17, da der ikke er nærmere beskrivelse omkring leasing i ÅRL⁵². Standarden er ikke gældende for licensindtægter og lignende, som er reguleret af IAS 18, som er beskrevet ovenfor. Overordnet set er leasing leasinggivers overdragelse af en brugsret til et aktiv til leasingtager for en aftalt periode med betaling af en aftalt leasingydelse. Der opereres med to former for leasing kaldet hhv. operationel og finansiell leasing, hvor finansiell leasing er defineret ved at alle væsentlige rettigheder og risici vedrørende det leasede aktiv overgår til leasingtager, mens operationel leasing er leasing, som ikke er finansiell. Virksomheder i regnskabsklasse B er efter ÅRL ikke forpligtet til at indregne finansiell leasing i balancen, medmindre dette afviger fra det retvisende billede⁵³. Dette er dog kun gældende for leasingtager, hvorfor leasinggiver fortsat skal indregne de indregnede aktiver og fremtidige leasingydelser i overensstemmelse med IAS 17.

3.2.5.1 Klassifikation af leasingkontrakter

Klassifikationen af en leasingkontrakt er afhængig af de enkelte forhold i leasingkontrakten omkring risici og fordele forbundet med ejendomsretten ligger hos leasinggiver eller leasingtager. Herunder indgår risici forbundet med uudnyttet kapacitet eller teknologisk forældelse. Fordele kan være rentabel drift af det leasede aktiv eller gevinst ved realisation af aktivet. Derfor er det substansen af transaktionen og ikke nødvendigvis kontraktens opbygning, der er afgørende for klassifikationen som operationel eller finansiell leasing⁵⁴.

IAS 17.10 og 17.11 giver følgende indikatorer på, at en leasingkontrakt skal klassificeres som finansiell leasing:

- a) Ejerskabet af det leasede aktiv overgår til leasingtager ved kontraktens udløb
- b) Leasingtager har mulighed for at købe aktivet til en pris der er betydelig lavere end dagsværdien, hvilket gør at leasingtager med rimelig sikkerhed vil udnytte denne option

⁵¹ RVL 22, afsnit 51

⁵² KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven" – 7. udgave, s. 466

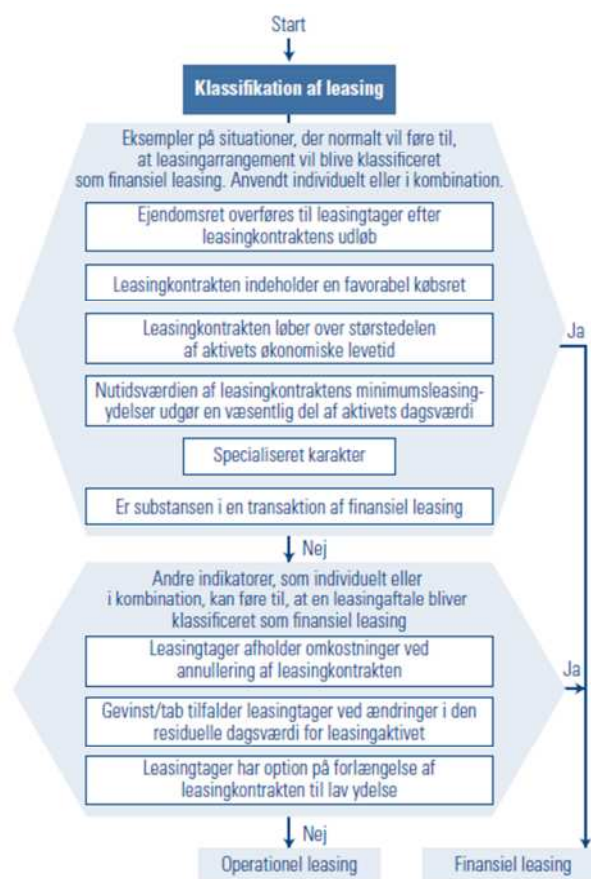
⁵³ Årsregnskabslovens §§ 11 og 33 stk. 1

⁵⁴ IAS 17, afsnit 7 og 10

- c) Leasingkontrakten løber over det meste af aktivets økonomiske levetid selvom ejendomsretten ikke overgår til leasingtager
- d) Ved starten af leasingkontrakten svarer nutidsværdien af minimumsleasingydelse til hele dagsværdien på det leasede aktiv
- e) Det leasede aktiv er så specialiseret, at kun leasingtager vil kunne anvende det uden omfattende tilpasninger.
- f) Hvis leasingtager kan annullere leasingkontrakten, bliver et eventuelt tab for leasinggiver dækket af leasingtageren
- g) Gevinster eller tab fra udsving i dagsværdien på det leasede aktiv tilfalder leasingtager
- h) Leasingtager har mulighed for at fortsætte leasingen for en yderligere periode til en rente der for betydeligt lavere end markedsrenten.

Sondringen imellem operationel og finansiel leasing er ikke begrænset af ovenstående indikatorer, da den egentlige klassifikation er afhængig af substansen i aftalen, som kan indikere at det er operationel eller finansiel leasing. Til højre fremgår der et beslutningstræ til at illustrere klassifikationen af leasingkontrakter.

Klassifikationen af leasingkontrakten sker ved aftalens start, men hvis der under leasingperioden laves ændringer i betingelserne i kontrakten, som ville betyde en anden klassifikation, skal kontrakten ses som en ny leasingkontrakt og indregnes herefter. Dette er ikke gældende ved ændringer i forudsætninger som aktivets økonomiske levetid⁵⁵.

Figur 6: Beslutningstræ klassifikation af leasing Kilde: KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven" - 7. udgave, s. 469

⁵⁵ IAS 17, afsnit 13

3.2.5.2 Indregning og måling ved leasing

Leasinggiver skal se finansiell leasing af et aktiv, som et salg af aktivet, og derfor indregne et tilgodehavende svarende til den tilbagediskonterede værdi af de fremtidige minimumsleasingydelse samt en eventuel restværdi på aktivet⁵⁶. Dette betyder for leasinggiver, at finansiell leasing i sig selv får karakter af at være udlån, hvilket afspejler de reelle forhold ved finansiell leasing. Renteelementet i leasingkontrakten er medtaget allerede ved opgørelsen af det samlede leasingbeløb, og skal derfor ikke opgøres særskilt, men skal indregnes som en renteindtægt i resultatopgørelsen mens de øvrige leasingbetalinger er afdrag på det indregnede tilgodehavende⁵⁷.

Indregningen af finansiell leasing skal derfor være baseret på en række lige store periodiske betalinger, som afspejler den forrentning leasinggiver får for at lease aktivet til leasingtager. Restværdien på aktivet bliver løbende revurderet, og hvis der opstår forhold, som gør at restværdien er højere eller lavere, skal indtægten eller omkostningen indregnes med det samme⁵⁸.

Virksomheder giver ofte kunderne muligheden for lease varer i stedet for at købe dem med det samme, hvilket giver anledning til to typer af indtægter - den oprindelige omsætning og en renteindtægt. Den indregnede omsætning ved indgåelse af kontrakten for leasinggiver er dagsværdien af det solgte aktiv, eller hvis lavere, nutidsværdien af de fremtidige leasingydelser, baseret på en markedsrente.

Virksomheder kan vælge at sælge deres aktiv til en anden, som herefter leaser aktivet tilbage til kunden, hvilket giver likviditet til den sælgende virksomhed. Ved denne transaktion overgår de væsentlige risici eller rettigheder ikke vedrørende det omhandlede aktiv⁵⁹, hvorfor aktivet ikke skal indregnes som et anlægsaktiv i leasinggivers regnskab, men et tilgodehavende i lighed med anden finansiell leasing.

Ved operationel leasing skal leasinggiver indregne leasingydelserne i resultatopgørelsen lineært over leasingperioden.

⁵⁶ IAS 17, afsnit 36

⁵⁷ IAS 17, afsnit 36 og 38

⁵⁸ IAS 17, afsnit 41

⁵⁹ KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven" – 7. udgave, s. 477

3.3 IAS 11

3.3.1 Introduktion til IAS 11

Indtægter bliver som udgangspunkt reguleret af IAS 18, men i tilfælde af entreprisetrakter, skal IAS 11 anvendes. Herudover går IAS 11 dybere ned i produktionsmetoden, som også anvendes ved salg af serviceydelser jf. IAS 18 ovenfor.

3.3.2 Standardens anvendelsesområde

Standarden skal anvendes af virksomheder som aflægger regnskab efter regnskabsklasse C og D samt regnskabsklasse B, hvis indregning efter andre metoder end produktionsmetoden afviger væsentligt fra det retvisende billede⁶⁰.

IAS 11 definerer en entreprisetrakt som værende en kontrakt, som er individuelt forhandlet imellem køber og sælger⁶¹ og er forhandlet under hensyntagen til købers specifikke krav, hvilket gør kontrakten mere specifik end en standardkontrakt. Kontrakten er herudover bindende og indgået forud for fremstillingen af aktivet, som udvikles, designes og fremstilles specifikt til kunden, og kan derfor ikke være en variation af et standardprodukt. Standarden skelner herudover imellem to typer af kontrakter hhv. *fastpriskontrakter* og *kostpris-pluskontrakter*.

Fastpriskontrakter er kontrakter, hvor prisen er fastlagt inden projektet bliver igangsat, mens kontraktsummen for kostpris-pluskontrakter afhænger af de medgåede omkostninger, hvor der tillægges avance i form af en procentsats eller et fast beløb⁶².

Som sagt er entreprisetrakter individuelt forhandlede kontrakter omkring et specifikt produkt. Denne type kontrakter bliver ofte brugt ved opførelsen af store anlæg som bygninger, broer, veje, produktionsanlæg og skibe mv., som er kendetegnet ved at være differentierede og derfor individuelt forhandlet⁶³. Under denne kategori er også udvikling af software, som ikke decideret kan betegnes som en serviceydelse jf. gennemgangen af IAS 18 ovenfor, hvorfor denne må skulle sidestilles med en entreprisetrakt. IAS 11.5 definerer yderligere at serviceydelser direkte relateret til opførelsen af et aktiv, som går under kategorien entreprisetrakt, skal behandles efter IAS 11. For at en serviceydelse skal indregnes efter IAS 18, skal den derfor være uafhængig af entreprisetrakten, hvorfor det er nødvendigt at kunne splitte entreprisetrakten op.

⁶⁰ Årsregnskabslovens §§ 11 og 83 b

⁶¹ IAS 11, afsnit 3

⁶² IAS 11, afsnit 3

⁶³ IAS 11, afsnit 4

3.3.3 Opdeling af en entreprisekontrakt

IAS 11 skal som udgangspunkt behandle den enkelte entreprisekontrakt samlet, men der kan forekomme tilfælde, hvor det er nødvendigt at splitte kontrakten op i de elementer, som indgår i kontrakten eller se flere kontrakter samlet inden for samme kategori, for at vise indholdet af de enkelte transaktioner og indregne indtægterne korrekt⁶⁴.

Når entreprisekontrakten indeholder flere separate identificerbare elementer, skal entreprisekontrakten splittes op, hvis der er afgivet tilbud på hvert element, hvert element er undergået en særskilt forhandlingsproces, hvor køber og sælger har haft mulighed for at til- eller fravælge hvert enkelt element og indtægter og omkostninger for hvert element skal kunne opgøres særskilt.

En gruppe af kontrakter, om det er med en kunde eller flere kunder, skal ses samlet, når de er forhandlet som en samlet løsning, kontrakterne er så sammenhængende, at de er en del af et samlet projekt med en samlet avance og kontrakternes udførelser sker sideløbende eller sammenhængende med hinanden.

3.3.4 Kontraktens indtægter

Indtægterne fra kontrakten udgør det aftalte vederlag i kontrakten samt indtægter ved ændringer i forhold til det aftalte i kontrakten som følge af kundens ønsker, krav mod kunden eller tredje mand f.eks. som følge af forsinkelser forårsaget af disse og incitamentsaflønning f.eks. hvis kontraktens indhold er færdiggjort før planlagt. Indtægter som følge af ændringer til den oprindelige aftale kræver, at det er sandsynligt, at de vil medføre en indbetaling til virksomheden og de kan måles pålideligt⁶⁵.

Indtægterne måles i lighed med IAS 18 som dagsværdien af det modtagne eller tilgodehavende vederlag. Målingen af indtægterne i kontrakterne er ofte behæftet med en vis usikkerhed, da de kan være afhængige af fremtidige begivenheder. De skønnede indtægter skal derfor ofte revurderes som processen skrider frem, hvilket kan betyde at indtægterne kan stige eller falde i de forskellige perioder i forhold til det oprindelige budgetterede⁶⁶.

⁶⁴ IAS 11, afsnit 7

⁶⁵ IAS 11, afsnit 11

⁶⁶ IAS 11, afsnit 12

3.3.5 Indregning af entreprisekontrakter

Indtægterne fra entreprisekontrakter skal indregnes efter produktionsmetoden, når udfaldet af kontrakten kan med rimelighed kan skønnes pålideligt⁶⁷, hvilket er i overensstemmelse med ÅRL's krav om anvendelse af produktionsmetoden for entreprisekontrakter, da virksomheden skal benytte den indtægtsmetode, som bedst repræsenterer det retvisende billede, hvilket betyder, at der normalt skal benyttes produktionsmetoden ved entreprisekontrakter⁶⁸.

Som tidligere nævnt bliver der i IAS 11 behandlet to typer af entreprisekontrakter hhv. *fastpris-kontrakter* og *kostpris-pluskontrakter*. Indregningskriterierne for de to kontrakter er præsenteret nedenfor.

Fastpriskontrakter:

Indtægterne i en fastpriskontrakt indregnes når de kan opgøres pålideligt og følgende kriterier er opfyldt⁶⁹:

- a) Størrelsen af den samlede indtægt på kontrakten kan opgøres pålideligt
- b) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med kontrakten vil tilflyde virksomheden
- c) Både omkostninger til færdiggørelsen af kontrakten og færdiggørelsesgraden for den enkelte ydelse kan opgøres pålideligt.
- d) Omkostninger der kan henføres til kontrakten kan identificeres og måles pålideligt, så de faktiske afholdte omkostninger kan sammenholdes med de budgetterede omkostninger.

Kostpris-pluskontrakter:

Indtægterne i en fastpriskontrakt indregnes når de kan opgøres pålideligt og følgende kriterier er opfyldt⁷⁰:

- a) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med kontrakten vil tilflyde virksomheden
- b) Omkostninger der kan henføres til kontrakten, uanset om de kan faktureres eller ej, kan identificeres og måles pålideligt.

⁶⁷ IAS 11, afsnit 22

⁶⁸ Steffensen, Hensen m.fl., "Årsrapporten – Kommentarer til årsregnskabsloven", 6. udgave, kommentar 564, a.

⁶⁹ IAS 11. afsnit 23

⁷⁰ IAS 11. afsnit 24

Gældende for begge kontrakter er, at det er sandsynligt at de økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden. Dette kriterium er gældende på kontraktindgåelsestidspunktet og det påvirker ikke indregningen af indtægterne, at køberen efterfølgende ikke er i stand til at betale eller har viljen hertil. Sådanne tab skal i lighed med tidligere nævnt under IAS 18, indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen. Opgørelsen af færdiggørelsesgrad samt registrering og kontrol af de påløbne omkostninger, kræver at virksomheden har etableret forretningsgange og registreringssystemer, som kan håndtere de løbende registreringer. Virksomhedens registreringer bliver hjulpet af den kontrakt, som bliver lavet med kunden, hvis der er specificeret hvilke rettigheder køber og sælger har, størrelsen på vederlaget og betalingsmetode og betalingsbetingelser fremgår af kontrakten. Det er ikke tilladt at undlade at benytte produktionsmetoden på grund af manglende registreringssystemer eller ressourcer til at opgøre indtægterne.

3.3.5.1 Færdiggørelsesgraden

Ovenover fremgår beskrivelsen af de to typer af kontrakter IAS 11 behandler, og gældende herfor, er at indtægter og omkostninger forbundet med kontrakterne indregnes i takt med at arbejdet udføres på grundlag af færdiggørelsesgraden, hvilket er produktionsmetoden. Færdiggørelsesgraden er en vurdering af de anvendte ressourcer i forhold til forventede ressourcer, om dette er omkostninger, anvendte timer eller andet mål for færdiggørelse af projektet som er i lighed med de metoder angivet under IAS 18 afsnit 3.2.4.2. Dette betyder at indtægter og omkostninger bliver indregnet i den periode arbejdet er udført i stedet for når den faktiske fakturering sker, som ofte er tilfældet ved salgsmetoden. Dog skal der ved tabsgivende kontrakter skal der allerede på det tidspunkt det er sandsynligt, at der sker tab, indregnes det samlede tab i resultatopgørelsen jf. IAS 11.36.

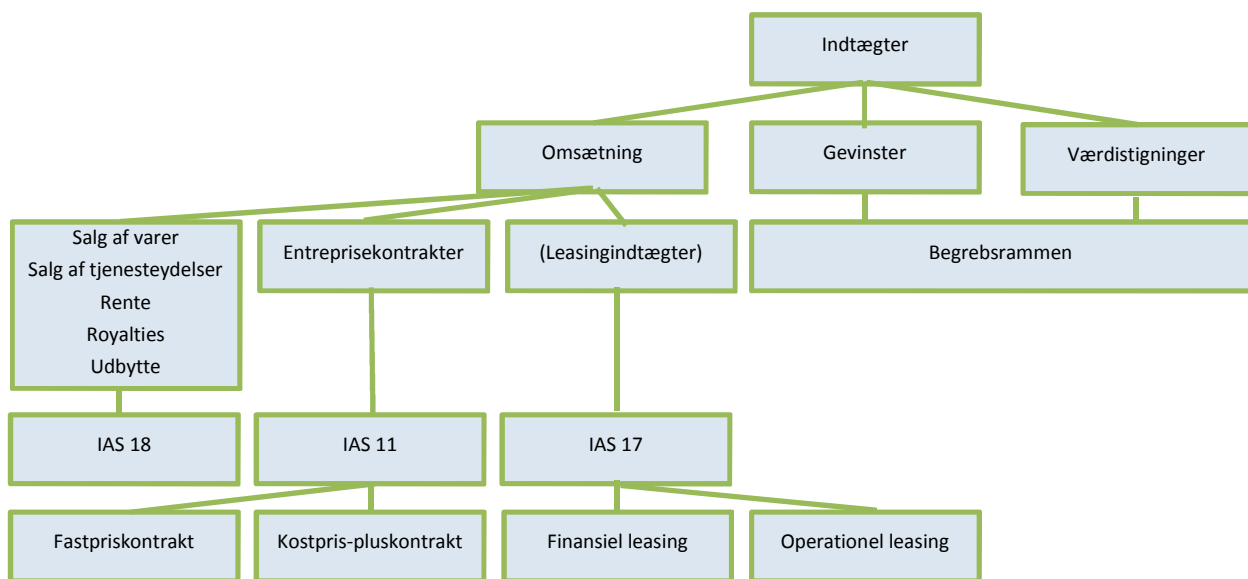
Hvis det ikke er muligt at opgøre det forventede resultat af en entreprisekontrakt pålideligt, skal indtægterne kun indregnes svarende til afholdte de omkostninger i perioden, man forventer at kunne få dækket. Når det er muligt at opgøre resultatet, kan man indregne indtægterne og omkostninger i overensstemmelse med færdiggørelsesgraden uanset om man tidligere ikke har kunnet opgøre det pålideligt⁷¹.

⁷¹ IAS 11, afsnit 35

3.4 Opsummering af fortolkningsbidrag og teknisk regelsæt

I ovenstående afsnit har vi kigget på de primære fortolkningsbidrag til indregning af indtægter hhv. IAS 18, som behandler indregningen af indtægter, IAS 17 som behandler leasing, herunder leasingindtægter og IAS 11 vedrørende entreprenskontrakter og produktionsmetoden.

Til at illustrere hovedindtægtstyperne gennemgået i dette kapitel, er der nedenfor vist hvilke indtægtstyper, som er beskrevet ovenfor og hvilket fortolkningsbidrag, de bliver reguleret af.

Figur 7: Egen tilvirkning beslutningstræ for indregning af indtægter

I ovenstående model er leasingindtægterne sat under omsætning, mens at man kan diskutere hvorvidt dette er omsætning kontra finansiell indtægt, hvilket afhænger af de enkelte forhold for leasinggiver og er en diskussion om hvorvidt leasing er en del af selskabets hovedaktivitet eller ej.

Analysen i kapitel 5, vil tage udgangspunkt i ovenstående model understøttet af de modeller, som er beskrevet i dette og forrige kapitel til indregning og måling af disse indtægter.

4. Regnskabsmæssige udfordringer for softwarevirksomheder

4.1 Indledning

Nærværende kapitel vil beskrive softwarevirksomheder og diskutere, hvilke regnskabsmæssige problemstillinger de har i forhold til indregning af indtægter. Kapitlet vil være indledningen til udarbejdelse af casekontrakten, som vil blive analyseret og diskuteret nærmere i kapitel 5 med henblik på den regnskabsmæssige behandling. Formålet med kapitlet er at belyse de indtægtstyper softwarevirksomheder har og diskutere de regnskabsmæssige problemstillinger, som er behæftet disse ud fra reguleringen gennemgået i kapitel 3.

4.2 Det generelle billede af softwarevirksomheder

Som beskrevet i indledningen til afhandlingen kræver flere og flere kunder tilpassede løsninger, som løser præcist det problem, som de har i deres virksomhed. Dette stiller yderligere krav til softwarevirksomheder som ikke blot skal kunne levere et produkt, men skal kunne levere en totalløsning bestående af flere typer produkter, mere eller mindre sammenhængende.

Kravene til softwarevirksomhederne betyder, at de skal have pålidelige registreringssystemer og interne forretningsgange, som gør at de ikke afgiver tilbud med tab eller uhensigtsmæssigt cash flow og kan foretage registreringer og opfølgning på deres projekter, til grundlag for den eksterne årsrapport.

Derfor kan der opstå en række udfordringer ved indregning af de forskellige indtægtstyper, som vil blive belyst i det nedenstående.

4.2.1 Udfordringer for softwarevirksomheder

Da softwarevirksomheder har mange typer af indtægter og salg ofte sker ved en kombination af flere forskellige produkter og leverancer, kan der være udfordringer i at udarbejde disse kontrakter, så man får det mest optimale cash flow i forhold til de afholdte omkostninger. Dette giver endvidere udfordringer i forhold til indregning af indtægterne, da indtægterne ikke nødvendigvis bliver indregnet på det tidspunkt betalingen sker.

Herudover leverer softwarevirksomheder totallosninger i form af kontrakter, hvilket understøttes ved en undersøgelse af ti softwarevirksomheders hjemmesider, hvoraf der er fremkommet følgende hovedtydelser, som de alle havde tilfælles⁷²

- Salg af egenudviklet software
- Service og support
- Implementering og integrering af systemet

Herudover var der en stor del af virksomhederne, som tilbyder specialtilpasset software til virksomhederne, og kendetegnet ved ydelserne, var at der blev tilbudt totallosninger, hvor virksomhederne var i stand til at hjælpe kunderne i hele processen fra ide til udvikling og implementering. Nogle af virksomhederne havde også mulighed for at sælge hardware og standardsoftware, som en del af deres løsninger samt outsourcing af it-driften og hosting.

4.2.1.1 Separation af elementer i softwarekontrakter

Som beskrevet i indledningen til afhandlingen, gør ovenstående forhold det udfordrende for softwarevirksomheder at indregne indtægterne fra disse kontrakter, hvilket vil blive diskuteret mere dybdegående i dette afsnit, herunder vil det blive undersøgt hvilke udfordringer dette har for softwarevirksomheder, og hvorledes identifikationen af de enkelte elementer sker ud fra den generelle gennemgang heraf i afsnit 3.2.3.

I afsnit 3.2.3 blev der identificeret tre kriterier, som skulle være opfyldt, før man kunne separere en transaktion i en salgsaftale fra de øvrige transaktioner, hvilket var at transaktionen skulle have en selvstændig værdi for køber, have en objektiv dagsværdi og levering af den transaktion skal være sandsynlig og under sælgers kontrol.

Ifølge IAS 18, har virksomheden en objektiv pligt, til at vurdere de enkelte elementer i kontrakten, da det er substansen af salgsaftalen, som er gældende og ikke hele transaktionen som helhed, som skal vurderes⁷³ for at fastslå om der skal ske separation eller ej.

For at kunne vurdere ovenstående kriterier, skal softwarevirksomheden derfor først identificere de elementer, som fremgår af kontrakten. Et element er ikke nærmere beskrevet nærmere i IAS 18 eller øvrig fortolkning til ÅRL, hvorfor det forudsættes, at elementerne i en kontrakt er de

⁷² Analysen fremgår af bilag 1.

⁷³ IAS 18, afsnit 13

enkelte leverancer og ydelser softwarevirksomheden forpligter sig til at levere til kunden, hvorfor følgende er indikatorer på, at der er tale om et element:

- Ydelsen er særskilt identificerbar i kontrakten og det fremgår, at softwarevirksomheden er forpligtet til at levere ydelsen
- Leverancen er særskilt fra de øvrige elementer forstået således, at det kan leveres separat.
- Omkostningen for transaktionen kan opgøres særskilt.

Når de enkelte elementer i kontrakten er identificeret, skal det fastslås om de skal behandles separat eller som sammenhængende transaktioner ud fra ovenstående kriterier.

Det første krav, som gør sig gældende er, at der skal være en objektiv dagsværdi på elementet, hvilket vil kan betyde i tilfælde af, at der er aftalt et fast vederlag for en række elementer, vil der skulle ske allokering af dette vederlag til disse elementer baseret på dagsværdien som beskrevet i afsnit 3.2.2 efter den relative dagsværdimetode eller residualmetoden. Den objektive dagsværdi på de enkelte elementer vil ofte være det vederlag, som de enkelte elementer sælges til separat, men hvor det ikke er muligt at opgøre dagsværdien pålideligt, skal indtægterne kun indregnes og måles svarende til de løbende omkostninger, som forventes dækket. Der skal derfor ikke indregnes nogen fortjeneste, før dagsværdien kan måles pålideligt⁷⁴.

Herefter skal softwarevirksomheden vurdere om det enkelte element har en selvstændig værdi for køber, som generelt er gennemgået i afsnit 3.2.3, hvor der er angivet tre indikatorer på, at der er tale om selvstændig værdi for køber, hvilket er:

- a) Salgstransaktionen er individuelt identificerbar og sælges normalt også enkeltvis
- b) Køber har fuld nytte af den enkelte salgstransaktion uafhængigt af de øvrige transaktioner i salgsaftalen
- c) Køber vil kunne videresælge de enkelte salgstransaktioner separat.

Ad a) skal det vurderes hvorvidt elementet sælges af softwarevirksomheden separat, og hvis dette ikke er tilfældet, skal det undersøges, hvorvidt man kan få tilsvarende produkt hos andre leverandører. Dette er forholdsvis simpelt for standardvarer, som ofte sælges af mange forskellige leverandører, men bliver mere problematisk, hvis leverancen er specialudviklede produkter, som

⁷⁴ IAS 18, afsnit 26

ikke sælges af andre leverandører. Efter min opfattelse, udelukker dette ikke altid opfyldelsen af dette kriterium, da det er essensen af det pågældende element og ikke navn og andre designmæssige kriterier, som er afgørende for, om elementet sælges enkeltvis eller af andre leverandører. Her er det funktionen og formålet med elementet, som må have afgørende betydning for dette element, da, selvom softwaren er udviklet af den pågældende virksomhed, ofte er tilsvarende software fra andre leverandører. Hvis de to elementer derfor kunne træde i hinandens sted, vil der være tale om, at elementet ville være særskilt identificerbart og solgt separat.

Ad b) skal vurderingen ske fra købers synsvinkel, da der er tale om, at elementet skal have særskilt værdi for køber. Selvom det ovenstående kriterium er opfyldt, er det derfor også et krav, at elementet skal have nytteværdi for køber. For softwarevirksomheder betyder dette f.eks. at hvis der sælges en specialudviklet software, som kræver omfattende installation og implementering, vil denne software ikke have nogen nytteværdi for køber, da de ikke vil være i stand til at installere dette selv eller få en anden leverandør til at hjælpe hermed, hvorfor de ikke kan bruge softwaren. Derfor er den afgørende vurdering om køber, vil kunne drage nytte af det leverede uafhængigt af de øvrige elementer i kontrakten i form af at bruge elementet eller videresælge elementet.

Ad c) vurderes det hvorvidt køber har mulighed for at videresælge elementet. Det er min vurdering, at videresalg minimum skal dække den kostpris køber har haft for dette element. Implicit i dette kriterium forstås, at hvis elementet kan videresælges separat, har det selvstændig værdi for køber, da det har en selvstændig værdi for en tredjemand. Derfor vil det indikere, at elementet ikke har selvstændig værdi, hvis det ikke kan sælges separat, og derfor er afhængig af andre elementer i kontrakten for at give nytte til køber.

Til sidst skal softwarevirksomheden vurdere om leveringen af det enkelte element er sandsynlig og deres kontrol. I dette kriterium ligger, at der kun må ske indregning af leverede ydelser, hvis det er overvejende sandsynligt, at ikke-leverede ydelser eller produkter i kontrakten leveres. Er der derfor ikke nogen generel returret, eller det er overvejende sandsynligt at levering vil ske, kan der derfor ske separat indregning af de to elementer. Ved generel returret skal forstås en returret, som gives til flere virksomheder, og i Danmark har man som forbruger f.eks. mange steder 14 dages fuld returret. En generel returret er derfor ikke afhængig af opfyldelse af visse betingelser fra softwarevirksomhedens side, men er købers ret til at tilbagelevere produktet indenfor en tidsfrist.

Softwarevirksomheden skal derfor vurdere, hvad sandsynligheden er for, at der sker returnering af varen, hvilket f.eks. kan ske på baggrund af historiske data i forhold til tidligere erfaringer med lignende eller tilsvarende produkter.

4.3 Casevirksomheden Itvirk A/S

Itvirk A/S er en softwarevirksomhed, som aflægger årsrapport efter regnskabsklasse C for mellemstore virksomheder. Itvirk A/S har specialiseret sig indenfor timeregistreringssystemer, træning og udvikling af software til virksomheder, som ønsker sig specialudviklet software indenfor planlægning, ressourcestyring og øvrige styringsværktøjer.

Igennem de seneste år har Itvirk A/S forsøgt at tilpasse sig markedet, for at kunne leve op til kundernes krav omkring løsningsorienterede projekter, hvilket har betydet, at man udover sin kernekompetence også har set sig nødsaget til at udbyde andre ydelser forbundet med deres leverancer. Derfor kan Itvirk A/S i dag levere alle ydelser som kunderne forespørger, hvilket giver Itvirk A/S en fordel overfor sine konkurrenter, da de derved har kontakten til kunden igennem hele projektforsløbet. I dag arbejder Itvirk A/S derfor tæt sammen med sine kunder igennem hele projektet.

Itvirk A/S udbyder følgende ydelser til deres kunder:

- a) Standard timeregistreringssystemer udviklet af Itvirk A/S
 - a. Service
 - b. Uddannelse
 - c. Integration og implementering i virksomheden
- b) Kundespecifik software
 - a. Service
 - b. Uddannelse
 - c. Integration i virksomheden
- c) Levering af hardware og software⁷⁵ i forbindelse med totalløsninger igennem forretningspartnere herunder terminaler mv. integreret med softwaren.

Itvirk A/S' gode erfaringer med at levere totalløsninger til virksomhederne, har betydet at man i dag har fået mange faste og loyale kunder, som benytter Itvirk A/S som deres fortrukne it-leverandør. Derfor har Itvirk A/S de seneste år oplevet en kraftig stigning i efterspørgslen i deres

⁷⁵ Software er standardsoftware som Microsoft Windows og Microsoft Office.

it løsninger, både særskilte løsninger og totalløsninger, imens man ikke har formået at etablere en økonomiafdeling, som kan varetage denne stigende aktivitet. Økonomiafdelingen består på nuværende tidspunkt af selskabets ejer og direktør, samt en bogholder, som står for alt bogføring, mens ejeren selv står for fakturering. Man har i Itvirk A/S et ønske om at bogføringen afspejler den aktivitet som er i virksomheden, hvorfor man ønsker at indregning og måling af indtægterne bliver korrekt. Itvirk A/S laver ofte komplekse kontrakter med deres kunder, som indeholder mange elementer, hvorfor man tidligere har oplevet manglende likviditet, da man ikke har haft overblik over cash flowet i de enkelte kontrakter.

Der er derfor et ønske fra virksomheden om at vide, hvilke udfordringer og problemstillinger de forskellige ydelser, som leveres, giver.

4.3.1 Timeregistreringssystem

Itvirk A/S sælger timeregistreringssystemer, som de har haft succes med at implementere i mange virksomheder. Timeregistreringssystemerne er Itvirk A/S' varemærke og bliver på nuværende tidspunkt mest solgt via god omtale fra virksomhederne, mens at man i Itvirk A/S fokuserer på at markedsføre den samlede it løsning.

Systemerne sælges som licenser, hvor kunden har rettigheden til at bruge platformen, når licensen er betalt. Systemerne kan både købes som simple løsninger, hvor der ikke foretages løbende opdatering og vedligeholdelse af softwaren, eller mere avancerede systemer, hvor Itvirk A/S foretager løbende opdateringer til systemerne, hvilket kunderne ikke skal betale yderligere for, men dette kommer ud som opdateringer direkte til brugerne. Itvirk A/S hjælper virksomhederne med at implementere og integrere systemerne i virksomheden, og yder løbende support hertil. Kunderne har mulighed for at få tilpasset systemerne til sine behov.

Udfordringerne ved licensindtægterne ovenfor, er hvorvidt indtægterne heraf skal indregnes ved indgåelse af kontrakten eller disse skal fordeles ud over aftaleperioden. I IAS 18 konstaterede vi, at det afgørende for licensindtægter, var aftalens indhold ifølge afsnit 3.2.4.3. Derfor skal ovenstående licensindtægter for det simple system, hvor Itvirk A/S ikke har nogen yderligere forpligtelser for at vedligeholde eller opdatere dette, skulle indregne indtægten fra aftalens start, og periodisere forskellen imellem nutidsværdien af de fremtidige licensbetalinger og det nominelle vederlag og aftalens løbetid og indtægtsføre dette som finansielle indtægter, mens der ved det avancerede system, skulle ske fordeling af licensindtægterne lineært over den aftale periode.

4.3.2 Kundespecifikt software

Itvirk A/S udvikler i samarbejde med sine kunder software inden for fødevarerindustrien, herunder særligt omkring specialudviklet planlægningssoftware, men også programmering af enkelte maskiner mv. Kendetegnet ved disse produkter, er at de er specialudviklet til kunderne, og at der kan være stor variation af opfanget af projekterne, hvor nogle varer et par uger mens andre kan tage flere år at udvikle og implementere.

Itvirk A/S har et økonomisystem, som løbende kan følge de omkostninger og timer, som er løbet på de enkelte projekter, hvorfor man kan lave opfølgning på det specialfremstillede software.

Udfordringen ved specialudviklet software, er at identificere om dette skal indregnes efter IAS 18 eller IAS 11, hvorfor der skal undersøges hvorvidt kontraktens indhold og substans overholder kriterierne efter IAS 11 jf. kapitel 3.3.2. Indregning efter produktionsmetoden i IAS 11 stiller krav til Itvirk A/S' registreringssystem og evne til at kunne budgettere og estimere pålidelige udfald af deres softwareprojekter, for at kunne indregne den løbende avance herpå. Den primære udfordring, er derfor at kunne opgøre færdiggørelsesgraden samt lave løbende opfølgning på projekterne, for at kunne indregne indtægterne efter IAS 11.

4.3.3 Hardware og software

Via underleverandører sælger Itvirk A/S computere og standardsoftware i form af styresystemer og andre software til virksomheden herunder Office pakken. Dette gør at Itvirk A/S har mulighed for at levere totalløsninger til sine kunder. Itvirk A/S hjælper herudover med installation og opsætning af disse computere.

Den primære udfordring ved indregning af indtægterne fra salg af varer, er at identificere, hvornår der er sket et salg. Ved salg af varer er dette når leveringen er sket og det væsentligste risici er overgået til køber.

4.4 Casekontrakt

Itvirk A/S har modtaget en forespørgsel fra et fjerkræslagteri, som har investeret i større produktionsudstyr, til at gøre produktionen mere automatiseret. I forbindelse med dette ønsker kunden at undersøge markedet for en it-løsning som kan håndtere denne automatisering og hjælpe virksomheden med produktionsplanlægning, ressourceforbrug og informationsdeling samt timeregistrering, da dette på nuværende tidspunkt har foregået mere eller mindre manuelt i virksomheden.

den. Herudover ønsker man at forny hardware og software i virksomheden, som er forældet og der er flere i virksomheden, som klager over langsomme computere og programmer.

Fjerkræslagteri A forespørgsel lyder på følgende:

- Specialudviklet software til håndtering af produktionsplanlægning, ressourcestyring, vidensdeling og timeregistrering.
- 35 nye computere med styresystemer og Office pakken
- Installation af nye computere mv.
- Midlertidigt løsning til timeregistrering.

I bilag 2 er afgivet kontrakten, hvoraf der i kontrakten ligger en mulighed for at vælge finansiering via leasing af computerne i stedet for en kontant betaling.

Ved indgåelse af kontrakten aftales det, at der er tilbageleveringsret på planlægningssystemet, hvis dette ikke er implementeret og funktionelt ved udgangen af juni måned år 2 efter installationen og implementeringen. Prisen for det specialudviklede planlægningssystem er 5.000.000 kr. Det aftales, at der efter installationen af softwaren, at Itvirk A/S vil afholde et kursus for kunden til en værdi af 100.000 kr. efter Time-X er installeret hos kunden. Imens Time-X bliver udviklet købes en licens til et simpelt timeregistreringssystem til 137.500 kr. pr. år, hvortil der skal benyttes 10 terminaler til registrering af når medarbejderne kommer og forlader arbejdspladsen, som koster 10.000 kr. pr stk. hvilket udgør 100.000 kr. i alt.

Herudover køber Fjerkræslagteri A 35 computere inkl. styresystem og Office-pakke til 15.000 pr. stk. hvilket udgør 525.000 kr. Itvirk A/S kan som alternativ finansiering tilbyde Fjerkræslagteri A at lease de 35 computere til en månedlig leasingafgift på 15.735 kr. over 3 år, som er den forventede økonomiske levetid for computerne.

På baggrund af erfaringer fra tidligere specialudviklet software er det budgetterede tidsforbrug for Time-X opgjort til 2 år fra indgåelse af kontrakten med Fjerkræslagteri A. På baggrund af Itvirk A/S' registreringssystemer og deres erfaringer fra andre projekter, kan virksomheden opgjøre en pålidelig færdiggørelsesgrad på projektet, som er opgjort til 40 % pr. 31/12 år 0 og pr. 31/12 år 1 er færdiggørelsesgraden opgjort til 90 %. Itvirk A/S har tidligere erfaret, ved nyudviklet software, at der er behov for en omfattende opdatering efterfølgende, som er medtaget i den aftale, som er lavet med Fjerkræslagteri A, hvorfor de resterende 10 % udgøres af denne opdate-

ring i år 2. Itvirk A/S har omfattende registreringssystemer, som kan følge op på igangværende og afsluttede projekter, hvilket gør Itvirk A/S i stand til at lave realistiske budgetter og måle den løbende dækning på deres projekter.

Den samlede kontraktsum er mellem de involverede parter Itvirk A/S og Fjerkræslagteri A fastsat til 6 millioner kr. som dækker alle leverancer i kontrakten.

5. Analyse af casekontrakt

5.1 Indledning

Nærværende kapitel vil behandle casekontrakten i bilag 2 for herved at klarlægge indregningen og målingen med udgangspunkt i den regulering, som er beskrevet i kapitel 2 og 3. Analysen vil blive foretaget med udgangspunkt i de opstillede modeller og beslutningstræer i disse kapitler, hvorefter hvert element i kontrakterne, vil blive behandlet efter den standard det hører under. Herefter fastsættes der hvorledes, hvert element skal måles og om indregningskriterierne for dette er opfyldt.

5.2 Opdeling af kontraktens elementer

Når en virksomhed indgår en kontrakt, er det vigtigt, at virksomheden overvejer, hvorledes denne kontrakt skal indregnes, da der kan være forhold, der gør, at dette ikke er lige til. Dette skyldes, som tidligere nævnt, at kontrakterne ofte er opbygget således, at der ikke er overensstemmelse imellem de ydelser, som leveres og de betalinger, som der foretages, hvorfor der kan herske tvivl om, hvornår indtægterne skal indregnes. IAS 18 foreskriver, som tidligere nævnt, at det er substansen af transaktionerne, som er afgørende, hvorfor der kan være behov for opdeling af en salgsaftale i flere separate elementer. Derfor er det vigtigt, at kunne identificere de forskellige transaktioner, som sker i kontrakten, for herefter at kunne vurdere hvorledes disse skal indregnes og måles. Uden at identificere de enkelte elementer i kontrakten, er det ikke muligt at indregne kontrakten korrekt.

I casekontrakten er Itvirk A/S forpligtet til at levere en række ydelser og produkter, og for at fastsætte, om disse udgør separate elementer eller skal ses som samlede transaktioner benyttes figur 5 i kapitel 3.2.3, som viser de hovedspørgsmål, som indgår i vurderingen om hvorvidt elementerne skal ses separate eller sammensatte.

Itvirk A/S leverer i casekontrakten følgende:

- Salg af Time-X
- Opdatering af Time-x
- Installation af Time-X
- Undervisning i brugen af Time-X
- Midlertidigt timeregistreringssystem

- Salg af terminaler
- Salg af 35 computere med installeret styresystem og Office pakke

Der skal derfor vurderes, hvorvidt disse leverancer skal ses som enkelte elementer eller de alle eller nogle skal ses som sammensatte transaktioner, hvilket påvirker indregningen. Der vil nedenfor ske en vurdering af om elementerne er forhandlet individuelt og omkostningerne for det enkelte element kan opgøres og om elementet har en selvstændig værdi for kunden.

I kontrakten er der afgivet særskilt tilbud på de det midlertidige timeregistreringssystem samt terminalerne hertil, hvorfor disse er forhandlet individuelt til en særskilt identificerbar pris. For de øvrige fire elementer er der sammenhæng imellem de enkelte elementer gældende for udviklingen af Time-X samt installationen, opdateringen og undervisningen heraf og salg af de 35 computere med installeret styresystem og Office-pakke.

Nedenfor bliver hvert enkelt element analyseret og diskuteret om de opfylder kriterierne for separat indregning.

5.2.1 Midlertidigt timeregistreringssystem

Licensaftalen på det midlertidige timeregistreringssystem og opsætningen af terminalerne hertil, indgås mellem Itvirk A/S og Fjerkræslagteri A indtil det specialudviklede software Time-X er klart til at blive taget i brug. Ovenfor konstaterede vi, at det midlertidige timeregistreringssystem og tilhørende terminaler er forhandlet enkeltvis, da der er opgjort særskilte priser på disse og de er ikke afhængige af andre elementer i kontrakten. Derfor kan der for de to elementer opgøres en særskilt identificerbar pris, som fremgår af betalingsplanen i kontrakten i bilag 2. Herudover vurderes omkostningerne på hhv. timeregistreringssoftwaren og terminalerne at kunne opgøres særskilt, da timeregistreringssoftwaren er en del af Itvirk A/S' normale varesortiment og salget af terminalerne sker som videresalg, hvorfor man vil kende kostprisen herpå.

Det kan diskuteres om det midlertidige timeregistreringssystem og opsætningen af terminalerne hver for sig har en selvstændig værdi for kunden, da de to dele ikke fungerer hver for sig, hvorfor der kan sættes spørgsmålstegn ved nytteværdien for Fjerkræslagteri A af de to elementer hver for sig. Under denne vurdering ses det dog på, at der er tale om et simpelt timeregistreringssystem, som Fjerkræslagteri A kunne have fået tilsvarende af hos flere leverandører, mens terminalerne er standardvarer, som Fjerkræslagteri A også kunne have fået hos en anden leverandør,

hvorfor de hver især anses for at have selvstændig værdi og derfor skal salgstransaktionen omkring det midlertidige timeregistreringssystem opdeles i to elementer.

5.2.2 Computere med standardsoftware

Til vurderingen af om hhv. computerne og standardsoftwaren har en selvstændig værdi for Fjerkræslagteri A. I kontrakten er der givet en samlet pris for computerne, styresystem og Office-pakke, hvilket indikere, at disse ikke er individuelt forhandlet, og derfor ikke individuelt identificerbar. Dog er både computerne og standardsoftwaren varer, som bliver solgt af mange leverandører, og Itvirk A/S sælger disse separat af hinanden, hvorfor der kan identificeres en særskilt pris på disse. Da salgstransaktionerne her er individuelt identificerbare ved at Itvirk A/S sælger disse separat af hinanden, vurderes hhv. computerne og standardsoftwaren at have en selvstændig værdi, og det vurderes endvidere, at Fjerkræslagteri A ville kunne sælge disse varer til en tredjemand.

Da dette er standardvarer vurderes omkostningerne hertil at kunne opgøres pålideligt som følge af, at Itvirk A/S kender kostprisen herpå. Herudover vurderes det, at leveringen af hhv. computerne og standardsoftwaren er sandsynlig, da dette er standardvare, som er let tilgængelige, hvorfor dette kriterium vurderes at være opfyldt for computerne og standardsoftwaren.

5.2.3 Undervisning i brugen af Time-X

Til vurderingen af om undervisningen i brug af Time-X kan indregnes separat fra de andre elementer, skal det vurderes om dette er forhandlet enkeltvist eller om dette skal ses samlet med det specialudviklede software Time-X. Som det fremgår af kontrakten er der afgivet særskilt tilbud på kurset, hvorfor dette er særskilt identificerbart. Herudover vurderes det, at Itvirk A/S på baggrund af forventelige timer og materialer til kurset, vil kunne estimere hvad omkostningen hertil er, som følge af Itvirk A/S' erfaringer med at specialudvikle software, og implementere dette i virksomhederne.

Yderligere skal der ske en vurdering af om Fjerkræslagteri A har nytte af kurset såfremt det specialudviklede software ikke leveres, hvilket umiddelbart ikke er tilfældet, hvorfor kurset vurderes, hvilket indikere, at kurset skal indregnes sammen med Time-X softwaren og ikke separat. Dog er der her tale om et kursus i den generelle brug af softwaren, hvorfor det forudsættes, at der er medarbejdere i Fjerkræslagteri A, som har været inde over udviklingen af softwaren, og derfor kan betegnes som superbrugere, og derfor kender programmet i detaljer. Undervisningen heraf

vurderes derfor ikke at være væsentlig for Fjerkræslagteri A's accept af det specialudviklede Time-X-system.

Leveringen af kurset sker under betingelse af, at det specialudviklede software Time-X bliver leveret, hvorfor diskussionen omkring leveringen er sandsynlig og under sælgers kontrol er relevant. Itvirk A/S har flere års erfaring med udvikling af specialsoftware og afholdelse af kurser med undervisning i brugen heraf, hvorfor det vurderes, at det er sandsynligt og indenfor Itvirk A/S' kontrol, at kurset bliver afholdt, hvorfor der kan ske separat indregning af elementet.

5.2.4 Specialfremstillet software, Time-X

Det specialfremstillede software udvikles som tidligere beskrevet over 2 år, og prisen herpå fremgår af betalingsplanen i kontrakten i bilag 2, hvor installation og opdatering heraf er indeholdt i prisen. Det kan derfor diskuteres om de identificerede elementer er særskilt forhandlet. Opdateringen af softwaren efter 1 år anses ikke for at være udviklingen af et nyt produkt, men anses for at være en del af Time-X, da dette er en opdatering af dette program, for at eliminere eventuelle uhensigtsmæssigheder, hvorfor disse skal ses som en samlet transaktion.

Installationen er herudover indeholdt i den pris, som er givet for det samlede salg af Time-X i kontrakten på 5 mio. kr. hvilket indikere, at der ikke er en særskilt identificerbar transaktion på disse eller de sælges separat af Itvirk A/S. Dette skyldes, at softwaren er specialudviklet til Fjerkræslagteri A, hvorfor et lignende element ikke ville kunne købes af en tredjemand. Det vurderes dog at som følge af mange års erfaringen med specialudviklede it-systemer, vil Itvirk A/S kunne lave et pålidelige estimat af salgsprisen på installationsdelen. Herudover skal Time-X's nytteværdi vurderes, hvis der ikke foretages en installation, herunder om installationen er væsentlig for softwaren. Da Time-X er et komplekst specialudviklet af Itvirk A/S taler dette for, at installationen skal foretages af Itvirk A/S, og manglende eller mangelfuld installation ville betyde, at Fjerkræslagteri A ikke ville acceptere Time-X. På denne baggrund giver disse elementer ikke selvstændig værdi, men er afhængige af hinanden.

Omkring selvstændig værdi skal vi til sidst kigge på om softwaren ville kunne sælges til en tredjemand af Fjerkræslagteri A, hvilket ikke vurderes at være tilfældet, da omkostningen Fjerkræslagteri A vil have til softwaren, vil være en del højere end man kan sælge denne til, da den er specialudviklet til Fjerkræslagteri A. Endvidere ville man ikke kunne sælge softwaren uaf-

hængigt af Itvirk A/S, da de ville skulle foretage installationen heraf, hvorfor kriteriet omkring selvstændig værdi ikke er opfyldt.

Herudover skal omkostningerne ved udviklingen og installationen af Time-X kunne opgøres pålideligt. Der er dog usikkerheder forbundet ved opgørelsen af omkostningerne ved specialudviklet software, da sådanne projekter ofte vil løbe over en længere periode og være usikkerheder i form af tidsforbrug og omkostninger under vejs i udviklingen, som er uforudsete. Itvirk A/S' store erfaring inden for specialudvikling af software samtidig med de har registreringssystemer, som gør opfølgning og analysering af de enkelte projekter muligt, gør at Itvirk A/S vil kunne lave et pålideligt estimat af omkostningerne.

På baggrund af dette kan det konkluderes, at installationen af Time-X er så væsentlig for Fjerkræslagteri A's accept af Time-X, at der ikke vil kunne ske separat indregning af disse to elementer, og disse skal derfor ses samlet.

5.2.5 Opsamling på kontraktens elementer

Gennemgangen af de kontraktens identificerede elementer har givet følgende separeringer og sammensætninger af elementerne:

- Salg af computere
- Salg af standardsoftware
- Salg af midlertidigt timeregistreringssystem
- Salg af terminaler
- Salg af kursus i brugen af Time-X
- Salg af specialudviklet softwaresystem med tilhørende installation

I det efterfølgende vil ovenstående elementer blive gennemgået for korrekt indregning og måling efter de gennemgåede reguleringer i kapitel 2 og 3.

5.3 Regulering af de enkelte elementer

Indregningen og målingen af de enkelte elementer er afhængig af den regulering, som ligger til grund for disse, hvorfor der i dette afsnit undersøges, hvorvidt elementerne reguleres efter IAS 18 eller IAS 11. Klassifikationen foretages, ved at følge beslutningstræet udarbejdet i kapitel 3.4 figur 7. Det første step i klassifikationen er at bestemme, om elementerne skal indregnes som efter IAS 18, hvorefter det vurderes, om der kan ske indregning efter IAS 11. Der skal derfor

redegøres for om der er tale om salg af en vare, salg af en tjenesteydelse, andres brug af virksomhedens aktiver eller der skal ske regulering efter IAS 11.

Salg af vare omfatter både varer produceret af virksomheden og varer købt med henblik på videresalg. Dette er gældende for computerne, standardsoftwaren og terminaler ovenfor, som alle er varer som er købt med henblik på videresalg, hvorfor disse ville skulle reguleres efter IAS 18.

Salg af tjenesteydelser defineres som kontraktuelt arbejde, som udføres over en aftalt periode, hvorfor der for kurset vil være tale om en tjenesteydelse, da der er tale om arbejde der bliver udført af Itvirk A/S' medarbejdere over en periode aftalt i kontrakten.

Salg af midlertidigt timeregistreringssystem er omfattet af definitionen for andres brug af virksomhedens aktiver, da der er tale om software som Itvirk A/S har udviklet, og Fjerkræslagteri A betaler for at benytte dette.

Salget af det specialfremstillede software kan ikke indregnes efter IAS 18, da IAS 18 afsnit 19 definere at udviklingen af specialudviklet software skal indregnes efter produktionsmetoden, men der er ikke tale om en tjenesteydelse, hvorfor det skal undersøges om denne overholder kriterierne for indregning efter IAS 11. Derfor skal der for det specialudviklede software a) være foretaget individuel forhandling med kundens specifikke krav b) være bindende og indgået før fremstillingen af aktivet c) være udviklet og designet specifikt til kunden og d) ved manglende opfyldelse af kontrakten har dette kontraktuel betydning for Itvirk A/S.

Ad a) og c) skal der lægges vægt på om Time-X er individuelt forhandlet og specifikt udviklet og designet til netop Fjerkræslagteri A. Herunder skal Fjerkræslagteri A have afgørende indflydelse på udvikling, design og funktionalitet. Det er vurderingen, at Fjerkræslagteri A har haft væsentlig indflydelse på udformningen af det specialfremstillede software, da softwaren er udviklet specifikt til deres virksomheden, hvorfor kravet vurderes at være opfyldt.

Ad b) er der indgået bindende aftale i form af kontrakt indgået d. 1. januar år 0, hvor udviklingen ikke påbegyndes, før kontrakten er indgået, hvorfor dette kriterium vurderes at være opfyldt.

Ad d) har Fjerkræslagteri A mulighed for at afvise den specialudviklede software såfremt denne ikke opfylder de kriterier, som de har opstillet, hvorfor dette kriterium også er opfyldt.

Da alle betingelserne er opfyldt, kan Itvirk A/S indregne det specialudviklede software efter reguleringen i IAS 11.

De identificerede elementer fremgår af nedenstående figur, som viser, hvilken standard de forskellige elementer indregnes efter, hvilket vil blive behandlet længere nede.

Salg af 35 computere	• IAS 18 - salg af varer
Salg af standardsoftware	• IAS 18 - salg af varer
Salg af terminaler	• IAS 18 - salg af varer
Salg af midlertidigt timeregistreringssystem	• IAS 18 - andres brug af selskabets aktiver
Salg af kursus for brug af Time-X	• IAS 18 - salg af tjenesteydelser
Specialfremstillet software samt installation	• IAS 11

Figur 8 Oversigt over elementer i casekontrakt 1, Egen tilvirkning

Ovenstående elementer skal derfor behandles separat og uafhængigt af hinanden omkring indregning og måling.

5.4 Måling af de enkelte elementer

I dette afsnit vil målingen af indtægterne i kontrakten blive diskuteret og analyseret ud fra fastsatte reguleringer ovenfor for hvert element.

Vederlaget i kontrakten udgør 6 millioner kr. som skal fordeles i mellem de fem forskellige elementer, som er identificeret i kontrakten⁷⁶. Dagsværdierne for de enkelte elementer i kontrakten bliver i det efterfølgende fastsat individuelt.

Dagsværdien udgør det fastsatte vederlag, som er det beløb, hvormed et aktiv kan udveksles ved transaktioner mellem uafhængige parter⁷⁷. Som tidligere nævnt er de fastsatte priser i kontrakten

⁷⁶ KPMG, "Indsigt i årsregnskabsloven" – 7. udgave, s. 448

udtryk for den objektive dagsværdi, med undtagelse af computerne, som skal separeres hhv. computere og software, da prisen for disse er fastsat samlet for disse.

5.4.1 Computere med standardsoftware

Som tidligere nævnt videresælger Itvirk A/S computerne fra underleverandører, for at kunne levere totalløsninger til kunderne, hvorfor man også sælger disse separat til kunderne. IAS 18 foreskriver, at indtægterne skal måles til dagsværdien af det modtagne vederlag. Salgsværdien for computere samt standardsoftware findes ved at kigge på det marked, der på nuværende tidspunkt er herfor. Salgsværdien er som sagt den pris der handles til imellem uafhængige parter. Da vederlaget i casekontrakten ikke er specificeret på de enkelte elementer, skal der benyttes den relative dagsværdimetode.

Dagsværdien for computerne, hvis de var solgt separat, udgør 687.960 kr. som er specificeret i nedenstående opstilling, mens dagsværdien for hhv. styresystem og Office-pakke ville være

	Antal	Pris pr. stk.	I alt dagsværdi
Computere	35	9.500	332.500
Windows 8 Pro	35	2.200	77.000
Office Professional 2013	35	4.000	140.000
			549.500

Figur 9: Priser er fundet via salgspriser på internettet på tilsvarende produkter, Kilde: Egen tilvirkning

De angivne værdier i tabellen ovenfor er inkl. de avancer, som Itvirk A/S får for de enkelte produkter ved særskilt salg.

Da vi nu har dagsværdien på 549.500 kr. og det aftalte vederlag på 525.000 skal dette nu fordeles forholdsmæssigt på de enkelte elementer, så omsætningen bliver fordelt efter følgende:

	Omsætning
Computere	317.675
Windows 8 Pro	73.567
Office Professional 2013	133.758
	525.000

Ovenfor ses fordelingen af vederlaget på de 525.000 kr. relativt i forhold til dagsværdien på de enkelte elementer, og det er derfor denne omsætning, som skal indregnes for de enkelte elementer.

⁷⁷ Årsregnskabsloven § 20

5.4.2 Opsamling måling af elementer

Fordelingen af kontraktens vederlag kan nu fordeles på de enkelte elementer i kontrakten jf. følgende:

Salg af 35 computere	• 317.675 kr.
Salg af standardsoftware	• 207.325 kr.
Salg af terminaler	• 100.000 kr.
Salg af midlertidigt timeregistreringssystem	• 137.500 kr. pr. år
Salg af kursus for brug af Time-X	• 100.000 kr.
Specialfremstillet software samt installation	• 5.000.000 kr.

Ovenstående allokering af vederlaget i kontrakten fordelt på de identificerede elementer, vil i efterfølgende blive behandlet for at undersøge, hvorledes disse skal indregnes efter reguleringen bestemt i kapitel 5.3, herunder om de opfylder kriterierne for indregning.

5.5 Indregning

5.5.1 Indregning af salg af varer

I afsnit 5.3 ovenfor blev der identificeret tre elementer, som skulle indregnes efter IAS 18 – salg af varer, som er følgende:

- Salg af computere
- Salg af standardsoftware
- Salg af terminaler

Før at omsætningen fra disse elementer kan indregnes, skal indregningskriterierne for salg af varer efter IAS 18 være opfyldt, som er beskrevet i kapitel 3.2.4.1.

	Computere	Standardsoftware	Terminaler
a) Alle væsentlige risici og rettigheder til varen er overført til kunden	√	√	√
b) Virksomheden har ikke længere et ledelsesmæssigt engagement i eller effektiv kontrol med varen i et omfang, der normalt forbindes med ejendomsret	√	√	√
c) Indtægten fra salg af varen kan opgøres pålideligt	√	√	√
d) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden	√	√	√
e) Omkostningerne forbundet med salget kan opgøres pålideligt.	√	√	√

Ad a) og b) er disse kriterier opfyldt når varen er leveret og risikoen er overgået til kunden, og er opfyldt, når den indtægtsskabende ydelse er udført, som i dette tilfælde er hhv. af levere computere, standardsoftware og terminaler. I forhold til casen er dette ved indgåelse af kontrakten, da der positivt i kontrakten står, at computere med standardsoftware og terminalerne leveres i forbindelse med indgåelse af kontrakten. Itvirk A/S har ikke noget ledelsesmæssigt engagement i varerne længere og har ingen væsentlige forpligtelser overfor Fjerkræslagteri A f.eks. af omfattende installation.

Ad c) kan indtægten fra de tre elementer alle opgøres pålideligt, da det er videresalg af købte varer, som Itvirk A/S sælger enkeltvis, og der er mange aktører på markedet, som sælger disse produkter. Opgørelsen af en pålidelig indtægt er et udtryk for om der er en objektiv salgsværdi på varerne, hvilket er tilfældet, og udgør hhv. for computere, standardsoftware og terminaler 317.675 kr., 207.325 kr. og 100.000 kr.

Ad e) har vi konstateret, at dette er standardvarer som Itvirk A/S køber af underleverandører, hvorfor kostprisen herpå kan opgøres relativt nemt og omkostningen ved salget, kan derfor opgøres, hvorfor dette kriterium for alle tre elementer er opfyldt.

Ad d) er det forudsat, at Itvirk A/S forinden kontraktindgåelse har foretaget et kredittjek af Fjerkræslagteri A, hvor det er konstateret, at Fjerkræslagteri A kunne betale de løbende ydelser, hvorfor det er sandsynligt af de økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, hvorfor dette kriterium er opfyldt for alle tre elementer.

Dermed er alle kriterierne for indregning af de tre elementer opfyldt, hvorfor der kan ske indregning af indtægterne fra disse elementer efter reguleringen i IAS 18. Salg af varer sker efter slagsmetoden, hvorfor der skal ske indregning af omsætningen, når risikoen er overgået til køber. Elementerne bliver leveret i forbindelse med indgåelse af kontrakten, som beskrevet i bilag 2, hvorfor risikoovergangen sker her. Omsætningen for disse tre elementer indregnes derfor i år 0, når leveringen er sket.

5.5.2 Indregning af salg af tjenesteydelser

Der er i kontrakten identificeret et element, som skal indregnes efter IAS 18 – salg af tjenesteydelser:

- Salg af kursus i brugen af Time-X

Indregningen af tjenesteydelser skal som beskrevet i kapitel 3.2.4.2 indregnes efter produktionsmetoden, når indregningskriterierne i kapitel 3.2.4.2 er opfyldt.

- ✓ Størrelsen af indtægterne kan opgøres pålideligt

Ovenstående kriterium er opfyldt, hvilket blev konstateret i afsnit 5.2.3, hvor det blev konstateret, at på baggrund af erfaring med undervisning i lignende specialudviklet software, er Itvirk A/S i stand til pålideligt at opgøre salgsværdien af kurset. Dagsværdien af kurset er opgjort til 100.000 kr. jf. oversigt i afsnit 5.4.2.

- ✓ Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden.

I lighed med ovenfor har Itvirk A/S før indgåelsen af kontrakten foretaget et kredittjek af Fjerkræslagteri A, hvor det er vurderet, at de kan betale de løbende ydelser, og derfor er det sandsynligt, at de økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, hvorfor dette kriterium er opfyldt.

- ✓ Færdiggørelsesgraden for den enkelte ydelse kan opgøres pålideligt.

Itvirk A/S har som beskrevet i afsnit 4.4 har Itvirk A/S registreringssystemer, som er i stand til at håndtere igangværende og afsluttede projekter, så Itvirk A/S har mulighed for løbende at følge færdiggørelsen heraf og analysere færdige projekter, for herved at kunne danne realistiske forventninger til fremtidige projekter. Udover registreringssystemet kræver kriteriet også, at Itvirk A/S har etableret effektive kontroller til opgørelse af færdiggørelsesgrader og opfølgning på projekterne, for at kunne lave realistiske estimater for udfaldet af projekterne, for herved at kunne danne en forventning omkring færdiggørelsesgraden.

- ✓ De tilhørende omkostninger forbundet med de udførte arbejder afholdt til dato og til at afslutte arbejderne kan opgøres pålideligt.

Dette kriterium hænger sammen med ovenstående omkring pålidelig opgørelse af færdiggørelsesgraden, da Itvirk A/S har registreringssystemer, som kan håndtere de enkelte projekter, og omkostninger forbundet hermed, da de registreres på de enkelte projekter. Herudover har Itvirk A/S erfaring med udvikling af software, hvorfor de kan estimere de forventede omkostninger pålideligt.

Kriterierne for indregning af kurset i brug af Time-X vurderes derfor at være opfyldt, hvorfor der kan ske indregning efter IAS 18 – salg af tjenesteydelser efter produktionsmetoden. Kurset skal derfor indregnes i takt med at arbejdet udføres, og da kurset først afholdes efter implementeringen af Time-X i år 1 i takt med kursets afholdelse.

5.5.3 Indregning af andres brug af virksomhedens aktiver

Der er i kontrakten identificeret et element, som skal indregnes efter IAS 18 – andres brug af virksomhedens aktiver som er:

- Salg af midlertidigt timeregistreringssystem

Indtægterne fra licensaftaler, som ovenstående skal indregnes i overensstemmelse med indholdet af den aftale, som er indgået, når følgende kriterier er opfyldt, som beskrevet i afsnit 3.2.4.2.

- ✓ Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden.
- ✓ Indtægterne kan opgøres pålideligt.

Ovenstående kriterier er begge opfyldt, da der ved kontraktens indgåelse, ikke foreligger tvivl om debtors betalingsevne. Indtægterne kan endvidere måles pålideligt, da der i kontrakten foreligger en aftalt pris på den årlige licens. Salget af det midlertidige timeregistreringssystem kan derfor indregnes efter IAS 18 – andres brug af selskabets aktiver, hvorfor indregningen skal ske i overensstemmelse med den indgåede aftale som beskrevet i afsnit 3.2.4.2.

Den indgåede aftale lyder på brug af timeregistreringssystemet ved betaling af en årlig licens på 137.500 kr. som løber på 2 år indtil Time-X er færdigudviklet og implementeret. Itvirk A/S er efter leveringen af softwaren ikke forpligtet til at foretage vedligeholde eller opdateringer heraf. Der er derfor efter IAS 18 i realiteten tale om et salg, som skal indregnes ved aftalens indgåelse. Den tilbagediskonterede salgsværdi skal derfor indregnes med det samme, mens forskellen imellem denne værdi og den nominelle værdi skal indtægtsføres over aftalens løbetid som renteindtægter. Indtægten på de i alt 275.000 skal derfor tilbagediskonteres over de 2 år ydelsen løber med en af ItvirkA/S fastsat rente, som er 5 %.

Betalingen af de 275.000 falder hhv. 137.500 kr. i år 0 og 137.500 kr. i år 1, hvorfor den tilbagediskonterede værdi herfor skal beregnes for hver betaling. De tilbagediskonterede betalinger udgør derfor:

$$\text{År 0: } 137.500 * (1+0,05)^{-0} = 137.500 \text{ kr.}$$

$$\text{År 1: } 137.500 * (1+0,05)^{-1} = 130.476 \text{ kr.}$$

Dette giver en samlet tilbagediskonteret indtægt på $137.500 + 130.476 = 267.976$ kr. som skal indregnes som omsætning ved kontraktindgåelsen mens der skal indregnes forskellen imellem $275.000 - 267.976 = 7.024$ som en finansiel indtægt i år 1, som er forskellen imellem den tilbagediskonterede værdi og den oprindelige slagsværdi.

5.5.4 Indregning af Time-X

I afsnit 5.3 konstaterede vi, aftalen omkring det specialudviklede software indgået imellem Fjerkræslagteri A og Itvirk A/S opfylder kriterierne for regulering efter IAS 11, hvorfor det skal undersøges hvorvidt den opfylder kriterierne for indregning. Derfor skal vi fastslå, hvilken type kontrakt, som er indgået imellem Itvirk A/S og Fjerkræslagteri A.

I afsnit 3.3.4 identificerede vi to typer af kontrakter hhv. fastpriskontrakt og kostprispluskontrakt. Der er her tale om en fastpriskontrakt, da entreprisen er aftalt i kontrakten,

hvorfor følgende betingelser, skal være opfyldt, før der kan ske indregning om indtægterne fra Time-X.

- ✓ Størrelsen af den samlede indtægt på kontrakten kan opgøres pålideligt

Dette kriterium er opfyldt, da det er opgjort i kontrakten til at udgøre 5.000.000 kr. Størrelsen på indtægten vurderes at være opgjort pålideligt som følge af Itvirk A/S' mange års erfaring med udvikling og styring af specialudviklet software. Herudover har Itvirk A/S som tidligere nævnt etableret interne kontroller og registreringssystemer, som understøtter en korrekt estimering af de samlede indtægter ved indgåelse af kontrakter.

- ✓ Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med kontrakten vil tilflyde virksomheden

Det er tidligere konstateret, at dette kriterium er opfyldt i forbindelse med kontraktindgåelsen.

- ✓ Både omkostninger til færdiggørelsen af kontrakten og færdiggørelsesgraden for den enkelte ydelse kan opgøres pålideligt.
- ✓ Omkostninger der kan henføres til kontrakten kan identificeres og måles pålideligt, så de faktiske afholdte omkostninger kan sammenholdes med de budgetterede omkostninger.

I lighed med ovenfor, har Itvirk A/S etableret forretningsgange og registreringssystemer, som løbende kan identificere de omkostninger, som er påløbet det enkelte projekt, hvorfor de to sidste kriterier ligeledes er opfyldt.

Dermed kan det konstateres, at alle indregningskriterierne for entreprisen er opfyldt, hvorfor der kan ske indregning af indtægten for Time-X efter IAS 11 efter produktionsmetoden. Derfor skal der indregnes omsætning svarende til færdiggørelsesgraden.

5.5.4.1 Opgørelse af færdiggørelsesgraden

I afsnit 4.4 blev færdiggørelsesgraden for Time-X præsenteret som værende 40 % i år 0, 90 % i år 1 og de resterende 10 % er vurderet til at være opdateringen efter i år 2. Det skal her præciseres, at acontobetalingen ikke nødvendigvis er et udtryk for færdiggørelsesgraden for projektet, hvorfor disse ikke kan bruges som indikatorer for indregning af omsætningen.

I kontrakten er indgået en up-front betaling, som Fjerkræslagteri A skal betale ved indgåelse af kontrakten. Denne up-front betaling skal ikke indregnes som omsætning med det samme, da

køber ikke får nogen selvstændig værdi af denne betaling, da der ikke er tale om nogen leverance, men blot opstart på udviklingen af Time-X, hvorfor dette kan relateres hertil, og skal indgå i den løbende indregning af Time-X efter produktionsmetoden.

På baggrund af disse færdiggørelsesgrader, skal der indregnes omsætning svarende til nedenstående tabel:

	Færdiggørelsesgrad	Indtægt til indregning
År 0	40 %	2.000.000 kr.
År 1	50 %	2.500.000 kr.
År 2	10 %	500.000 kr.
I alt	100 %	5.000.000 kr.

Figur 10: Kilde: Egen tilvirkning

5.5.5 Opsamling på indregning af kontraktens elementer

Vi har nu undersøgt hvorledes de forskellige elementer skal indregnes i Itvirk A/S' årsrapport over kontraktperioden, hvilket kan opsummeres i følgende tabel, som viser omsætningen fra de forskellige elementer fordelt over kontraktens løbetid.

Element	År 0	År 1	År 2	I alt pr. element
Computere	317.675 kr.			317.675 kr.
Standardsoftware	207.325 kr.			207.325 kr.
Terminaler	100.000 kr.			100.000 kr.
Midlertidigt timeregistreringssystem	267.976 kr.	7.024 kr.		275.000 kr.
Kursus i brug af Time-X		100.000 kr.		100.000 kr.
Time-X	2.000.000 kr.	2.500.000 kr.	500.000 kr.	5.000.000 kr.
I alt	2.892.976 kr.	2.607.024 kr.	500.000 kr.	6.000.000 kr.

Figur 11: Kilde: Egen tilvirkning

For at underbygge antagelsen om, at der ikke er koalition imellem betalinger og indregning af omsætning fremgår der nedenfor en sammenholdelse mellem indregningen af kontraktens indtægter og de betalingsstrømme, som kommer fra kontrakten, hvorved vi kan se, at der flere steder er uoverensstemmelse herimellem.

	Betalinger	Indregning af indtægt
År 0	1.762.500 kr.	2.892.976 kr.
År 1	3.237.500 kr.	2.607.024 kr.
År 2	1.000.000 kr.	500.000 kr.
I alt	6.000.000 kr.	6.000.000 kr.

Figur 12: Kilde: Egen tilvirkning

Hermed kan det udledes at selvom der er sammenfald imellem det samlede vederlag, som betales og indregnes er der relativ stor forskel imellem de indregnede beløb og betalingerne.

5.5.6 Valg af leasingfinansiering

I kontrakten har Fjerkræslagteri A mulighed for at vælge at lease computere med standardsoftware i stedet for at købe disse til 525.000 kr. ved kontraktindgåelsen for en månedlig leasingydelse på 15.735 kr. over 36 måneder fra indgåelse af leasingkontrakten. Ved indregning og måling af leasing, er det ikke længere IAS 18, som skal benyttes, men derimod IAS 17, som er gennemgået i afsnit 3.2.5, hvorfor reguleringen heri bliver anvendt i den nedenstående analyse.

Det første step er at undersøge, hvorvidt leasingaftalen er en finansiel leasingaftale eller en operativ leasingaftale, da dette har betydning for, hvordan de løbende leasingydelser skal indregnes. Til vurdering af om aftalen er finansiel leasing, tages der udgangspunkt i figur 6 i afsnit 3.2.5.1. Leasingkontrakten indeholder en favorable købsret, da leasingkontrakten strækker sig over det meste af computerens økonomiske levetid. Det er på baggrund af dette vurderet, at leasingaftalen betragtes som finansiel leasing, hvilket virker sandsynligt, da dette blot er et tilbud om finansiering for Fjerkræslagteri A, og derfor er tale om et udlån.

Jf. IAS 17 skal indtægten fra leasingkontrakten, derfor behandles som et salg, hvorfor nutidsværdien af minimumsydelserne på de 15.735 kr. over leasingperioden, som udgør 525.000 kr., skal indregnes som en indtægt allerede ved indgåelse af aftalen, mens den del af leasingydelsen, der udgør renteelementet skal indregnes løbende over leasingperioden som en finansiel indtægt.

Der kan derfor opstilles en amortiseringstabel, som vist i bilag 3, hvor hhv. afdrag og rente kan udledes af leasingydelsen.

	År 0	År 1	År 2	I alt
Indregning af computere	525.000 kr.			525.000 kr.

og software uden leasing				
Betaling computere og software uden leasing	525.000 kr.			525.000 kr.
Indregning af computere og software ved leasing	547.472 kr.	13.962 kr.	5.016 kr.	566.460 kr.
Betaling computere og software ved leasing	188.820 kr.	188.820 kr.	188.820 kr.	566.460 kr.

Figur 13: Kilde: Egen tilvirkning

På baggrund af ovenstående kan vi derfor konstatere, at indregningen af indtægten ved salget af computerne og standardsoftwaren via leasing, ikke vil have indflydelse på, hvornår disse skal indregnes, udover der tilføjes et renteelement som yderligere indtægt, mens at valg af leasing har indflydelse på betalingerne, hvilket ses i opstående tabel, der viser indregningen af indtægter og betalingsstrømme hhv. uden leasing og med leasing.

Var leasingkontrakten derimod blevet klassificeret som operationel leasing, ville Itvirk A/S fortsat indregne computerne som aktiver i deres balance, mens leasingydelsen vil blive indregnet løbende over leasingaftalens løbetid.

5.6 Opfyldelse af grundlæggende forudsætninger i begrebsrammen

Indregningen af indtægterne i casekontrakten skal opfylde de grundlæggende forudsætninger i ÅRL, herunder relevans og troværdig repræsentation, som i ÅRL er samlet i ni grundlæggende forudsætninger, som fremgår af figur 4 i kapitel 2.6 samt generalklausulen omkring det retvisende billede. De ni grundlæggende forudsætninger vurderes ved gennemgangen af casekontrakten ovenfor at være opfyldt, mens der i nærværende kapitel vil blive gennemgået de væsentligste i forhold til indregning af indtægterne i casekontrakten.

Der skal ved indregningen af indtægterne i casekontrakten tages hensyn til **substansen** i kontrakten, hvilket i forhold til ovenstående betyder opdeling af kontrakten i separate elementer, som reelt skal ses særskilt, hvorefter hvert element indregnes særskilt. Herudover skal alle indtægterne fra casekontrakten indregnes, medmindre disse vurderes ubetydelige for regnskabslæser, hvorfor dette skal ses ud fra en **væsentlighedsbetragtning**. Anses flere ubetydelige forhold dog sammenlagt at være væsentlige, skal de indregnes i årsrapporten. Indtægterne i casekontrakten skal indregnes efter **going concern**, altså at Itvirk A/S forventer at fortsætte driften fremadrettet. Da Itvirk A/S har indgået kontrakten over en flerårig periode antages det, at Itvirk A/S forven-

ter at fortsætte driften fremadrettet. De enkelte transaktioner i kontrakten skal behandles særskilt og indregnes efter de **periodiseringsprincipper**, som gør sig gældende for den enkelte transaktion. Indregning og målemetoderne skal være ens for den samme kategori af indtægt, for at opretholde **konsistens** i årsrapport, hvilket sker ved at indregne efter de samme standarder i form af IAS 18 og IAS 11 samt IAS 17, hvilket også er pålagt andre virksomheder og disse indregnings- og målemetoder skal være ens fra år til år for at skabe **reel kontinuitet** i årsrapporten.

Ud fra ovenstående kan vi derfor konstatere, at standarderne, som casekontrakten overfor er indregnet efter, er i overensstemmelse med de grundlæggende forudsætninger, som fremgår i ÅRL, samt det retvisende billede.

5.7 Udfordringer forbundet med casekontrakten

Ved løsning af nærværende casekontrakt er det konstateret at på trods af der eksisterer reguleringer for de typer af indtægter, som kontrakten omfatter, at der i forbindelse med indregningen heraf skal ske væsentlige skøn og vurderinger i forbindelse med indregningen af konkrete kontrakter. Dette betyder at forudsætningerne i casekontrakten er afgørende for den valgte løsning, og ændringer heri, ville betyde ændringer i de vurderinger, som er lavet i forbindelse med indregningen af de forskellige indtægter.

6. Konklusion

Afhandlingens formål var at besvare den overordnede problemformulering i afsnit 1.2 ”*Hvordan skal indtægterne fra softwarevirksomheder indregnes efter årsregnskabsloven og hvilke regnskabsmæssige udfordringer giver dette for softwarevirksomheder i praksis?* Dette er behandlet ved at gennemgå årsregnskabslovens fortolkningsbidrag for indregning af indtægter, herunder IAS 18, IAS 11 og IAS 17. Herefter er der undersøgt, hvilke særskilte problemstillinger softwarevirksomheder kan have ud fra den gennemgåede regulering for til sidst at præsentere og løse disse i praksis via en praktisk gennemgang af en casekontrakt for en softwarevirksomhed.

Årsregnskabslovens begrebsramme læner sig op ad begrebsrammen udarbejdet af IASB, som identificere to fundamentale egenskaber årsrapporten skal opfylde *relevans* og *troværdig repræsentation* for at give investorerne størst nytteværdi af årsrapporten. Disse egenskaber har ÅRL omdannet til ni grundlæggende forudsætninger, som er klarhed, substans, væsentlighed, going concern, neutralitet, periodisering, konsistens, bruttoprincippet og kontinuitet.

Begrebsrammen tager udgangspunkt i den balanceorienterede synsvinkel, hvorfor indtægter heri defineres som stigninger i aktiver eller fald i forpligtelser, og opstiller herudover to grundlæggende forudsætninger, som skal være opfyldt før indregning heraf kan ske a) det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde eller fragå virksomheden og b) posten skal kunne måles troværdig repræsentativt til kostpris eller værdi.

Efter begrebsrammen og ÅRL er der defineret økonomiske måleattributter til måling af indtægter, hvoraf de væsentligste er dagsværdi, historisk kostpris, nettorealisation sværdi, kapitalværdi og amortiseret kostpris. Der skal dog altid måles under hensyntagen til de grundlæggende forudsætninger i årsrapporten samt generalklausulen omkring det retvisende billede.

Indtægterne skal efter ÅRL indregnes i overensstemmelse med de internationale standarder IAS 18 og IAS 11 mens indtægter fra leasing reguleres efter IAS 17.

I henhold til IAS 18 definerer den indtægter som værende genereret fra virksomhedens ordinære drift, og er derved bundet op på virksomhedens hovedaktivitet. Både årsregnskabsloven og IAS 18 lægger vægt på substansen i transaktionerne frem for formalitet, hvorfor en salgsaftale kan indeholde flere elementer, som skal behandles og indregnes uafhængigt af hinanden eller separate salgsaftaler, som skal indregnes sammen, da de er bundet op på hinanden.

Softwarevirksomheder støder ofte på denne udfordring, da de udarbejder kontrakter, hvor der indgår flere forskellige elementer, hvorfor de enkelte elementer skal identificeres og vurderes for separat indregning eller samlet indregning. Til vurdering af om et element i en salgsaftale skal behandles separat, er der 3 kriterier, som skal vurderes. Elementet skal undersøges for a) om det giver selvstændig værdi for køber b) der er en objektiv dagsværdi på elementet og c) om levering af det enkelte element er sandsynlig og indenfor virksomhedens kontrol.

Selvstændig værdi kan være udfordrende for softwarevirksomheder at vurdere, når elementerne ikke sælges separat. Her skal softwarevirksomheden undersøge hvorvidt et tilsvarende produkt bliver solgt af andre leverandører, hvor funktion og formål med produktet er afgørende for vurderingen af lignende produkter fra andre leverandører, da såfremt leverandørens produkt kan træde i stedet for softwarevirksomhedens produkt, vil der være tale om selvstændig værdi. Herudover skal elementet have særskilt nytte for køber, hvilket hænger tæt sammen med muligheden for at købet kan sælge til en tredjemand.

Ved vurderingen om hvorvidt levering er sandsynlig og i virksomhedens kontrol skal der tages hensyn til en eventuel generel returret, hvorfor der ikke kan ske indregning af omsætningen såfremt, det er sandsynligt, at kunden tilbageleverer produktet.

Når softwarevirksomheden har identificeret de enkelte elementer skal de indregnes efter kriterierne i IAS 18 eller IAS 11. IAS 18 inddeler indtægter i tre hovedgrupper:

- Salg af varer
- Salg af tjenesteydelse
- Andres brug af virksomhedens aktiver

Salg af varer defineres som værende salg af varer produceret af virksomheden eller salg af varer anskaffet med henblik på videresalg f.eks. salg af computere eller standardsoftware. Salg af varer skal indregnes efter salgsmetoden, og IAS 18 opstiller fem kriterier, som skal være opfyldt før indregning kan ske:

- a) Alle væsentlige risici og rettigheder til varen er overført til kunden
- b) Virksomheden har ikke længere et ledelsesmæssigt engagement i eller effektiv kontrol med varen i et omfang, der normalt forbindes med ejendomsret
- c) Indtægten fra salg af varen kan opgøres pålideligt

- d) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden
- e) Omkostningerne forbundet med salget kan opgøres pålideligt.

Salg af tjenesteydelser skal efter IAS 18 indregnes til produktionsmetoden, altså i takt med arbejdet udføres og når kriterierne herfor er opfyldt:

- a) Størrelsen af indtægterne kan opgøres pålideligt
- b) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden
- c) Færdiggørelsesgraden for den enkelte ydelse kan opgøres pålideligt.
- d) De tilhørende omkostninger forbundet med de udførte arbejder afholdt til dato og til at afslutte arbejderne kan opgøres pålideligt.

Ved salg af tjenesteydelser, skal der derfor kunne opgøres en færdiggørelsesgrad over det udførte arbejde, for at kunne vurdere, hvor meget af indtægten, som kan indregnes. Hvis tjenesteydelsen består af et uidentificerbart antal ydelser, skal indtægten indregnes lineært over aftaleperioden. Er det derimod ikke muligt at opgøre resultatet af tjenesteydelsen pålideligt, må der indtægtsføres indtægter svarende til de indregnede omkostninger, som forventes dækket.

Andres brug af virksomhedens aktiver omfatter licensindtægter ved salg af rettigheder til software. Licensindtægter skal indregnes i overensstemmelse med den indgåede aftale. Hvis virksomheden har yderligere forpligtelser f.eks. vedligeholdelse eller opdatering af softwaren, skal der ske lineær indregning af indtægten over aftaleperioden, mens licensindtægter, hvor softwarevirksomheden ikke har yderligere forpligtelser anses som et salg, og der sker indregning ved aftalens indgåelse. IAS 18 opstiller følgende kriterier til indregning af andres brug af virksomhedens aktiver:

- a) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med salget vil tilflyde virksomheden
- b) Indtægterne kan opgøres pålideligt.

I de tilfælde softwarevirksomheden tilbyder finansiering til sine kunder i form af leasing, skal der ske regulering efter IAS 17. Leasingaftaler skal klassificeres som værende finansiel eller operationel leasing, hvilket har indflydelse på hvordan indtægten skal indregnes. Ved finansiel

leasing betragtes transaktionen i realiteten som et salg, hvorfor der skal ske indregning med det samme svarende til den tilbagediskonterede værdi af de fremtidige minimumsleasingydelse. Renteelementet i leasingkontrakten indregnes herefter løbende som en renteindtægt i resultatopgørelsen. Ved operationel leasing skal leasinggiver indregne leasingydelserne i resultatopgørelsen lineært over leasingperioden.

Softwarevirksomheder kan risikere at skulle indregne indtægterne efter IAS 11, hvilket er tilfældet ved specialudviklet software, hvor der er indgået en bindende kontrakt, som er indgået imellem parterne om udarbejdelse af specialudviklet software, hvor kunden har haft væsentlig indflydelse på design og funktionalitet. For sådanne softwarekontrakter, skal der ske indregning efter produktionsmetoden og reguleres efter IAS 11, hvilket betyder, at indtægterne skal indregnes efter produktionsmetoden. I lighed med IAS 18 har IAS 11 en række kriterier, som skal være opfyldt, før der kan ske indregning. Hvis indtægterne fra kontrakten ikke kan opgøres pålideligt, skal der indregnes indtægter svarende til de indregnede omkostninger, som forventes dækket. Tabsgivende kontrakter skal endvidere udgiftsføres allerede fra det tidspunkt virksomheden konstaterer tabet.

Gennemgangen af ovenstående indregningskriterier og regulering af omsætning, samt hvilke udfordringer softwarevirksomheder har ved anvendelse af disse reguleringer, er eksemplificeret via en case analyse i kapitel 5.

Casekontrakten er konstrueret så den repræsenterer elementer, som er typiske for softwarevirksomheder. Kontrakten omfatter salg af specialudviklet software, salg af hardware, salg af standardsoftware samt salg af licenser. Der blev i casekontrakten identificeret seks elementer, som der skulle foretages separat indregning af – salg af computere, salg af standardsoftware, salg af terminaler, salg af midlertidigt timeregistreringssystem, salg af kursus i brug af Time-X og salg af specialudviklet software i form af Time-X. Herefter er der foretaget indregning af de enkelte elementer efter reguleringen i IAS 18 og IAS 11.

Salg af computere, standardsoftware og terminaler skal indregnes efter IAS 18 – salg af varer, hvilket betyder at de skal indregnes efter salgsmetoden. I kontrakten er der givet samlet tilbud på computere og standardsoftware, hvorfor dette vederlag, skal fordeles efter den relative dagsværdimetode. Kriterierne for indregning af disse tre elementer vurderes at være opfyldt, hvorfor der kan ske indregning efter IAS 18.

Salg af kurset i brug af Time-X skal behandles efter IAS 18 – salg af tjenesteydelser, hvorfor dette skal indregnes efter produktionsmetoden, hvorfor færdiggørelsesgraden er afgørende for, hvornår der skal ske indregning. Elementet overholder de kriterier, som er opgivet i IAS 18 – salg af tjenesteydelser, hvilket betyder indregning kan ske efter produktionsmetoden, da kriterierne herfor vurderes at være opfyldt.

Salget af det midlertidige timeregistreringssystem, skal indregnes efter IAS 18 – andres brug af virksomhedens aktiver, da det vurderes at overholde kriterierne herfor. Itvirk A/S har ikke nogen forpligtelser til at vedligeholde eller opdatere softwaren, hvorfor der skal ske indregning af de tilbagediskonterede licensindtægter i perioden, mens difference indregnes løbende som en finansiel indtægt.

Salget af det specialudviklede software Time-X skal reguleres efter IAS 11, da dette overholder kriterierne for indregning herfor. Ved entreprisekontrakter er der to typer af kontrakter, fastpriskontrakt og kostpris-pluskontrakter. Den indgåede kontrakt er bestemt til en fastpriskontrakt, da entreprisensummen er aftalt i kontrakten, hvorfor følgende kriterier vurderes at være opfyldt, så der kan ske indregning:

- a) Størrelsen af den samlede indtægt på kontrakten kan opgøres pålideligt
- b) Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med kontrakten vil tilflyde virksomheden
- c) Både omkostninger til færdiggørelsen af kontrakten og færdiggørelsesgraden for den enkelte ydelse kan opgøres pålideligt.
- d) Omkostninger der kan henføres til kontrakten kan identificeres og måles pålideligt, så de faktiske afholdte omkostninger kan sammenholdes med de budgetterede omkostninger.

Itvirk A/S har etableret interne kontroller og har registreringssystemer, som løbende kan identificere de omkostninger, som påløbet projektet, hvorfor der kan opgøres et pålideligt estimat af kontrakten, hvorfor færdiggørelsesgraden også kan opgøres.

Vælger Fjerkræslagteri A leasingfinansiering, skal Itvirk A/S foretage en vurdering efter IAS 17, om dette er en finansiel eller operationel leasing. I kontrakten er der tale om finansiel leasing, hvorfor dette anses for et salg, og der skal ske tilbagediskontering af de fremtidige minimumsleasingydelser, som indregnes som indtægt med det samme.

Ved at følge reguleringen i IAS 18, IAS 11 og IAS 17 overholder Itvirk A/S de grundlæggende forudsætninger, som begrebsrammen nævner. Indregning af casekontrakten er indeholder mange skøn og vurderinger, hvilket betyder, at der ved små ændringer i forudsætningerne ville skulle indregnes anderledes.

7. Perspektivering

Omsætning og indregning af indtægter er som sagt, den regnskabspost som mange anser som værende den væsentligste for regnskabslæseren til vurdering af virksomhedens aktivitet og udvikling. De to nuværende standarder IAS 18 og IAS 11 blev udgivet i 1993, hvorfor der er brug for en modernisering af disse, da der er nogle områder, som disse ikke dækker fyldestgørende, herunder indregning af kontrakter med multiple elementer for softwarevirksomheder, hvorfor der kan herske tvivl om, hvorvidt omsætningen skal indregnes.

På grund af ovenstående har IASB og FASB siden 2002 indgået i et fælles konvergensprojekt juni 2002 arbejdet mod en fælles ramme for indregning af indtægter, som skal afløse de nuværende IAS 18 og IAS 11 standarder. Konvergensprojektet forventes afsluttet i 3. kvartal af 2013, hvorefter en ny standard vil blive udgivet⁷⁸. Den nye standard vil udarbejde en fælles standard efter IFRS og US GAAP for indregning af omsætning.

Formålet med konvergensprojektet er at strømline regulering omkring den regnskabsmæssige behandling af indtægter, hvor den nuværende regulering kan resultere i forskellige indregningsmetoder indenfor forskellige brancher, selvom transaktionerne er økonomisk ensartede, hvilket gør sammenligning svært samtidig med, at der er forskelle landene imellem, da IFRS og US GAAP er så forskelligartet⁷⁹. De nuværende standarder IAS 18 og IAS 11 kan være svære at fortolke, specielt med afhandlingens problemstilling for øje, hvor der indgår kontrakter med multiple elementer.

Derfor startede man dette konvergensprojekt, hvor hovedformålene er som følger:

- At fjerne inkonsistens og svagheder i de eksisterende standarder
- At give en mere robust ramme til at håndtere udfordringer ved indregning af indtægter
- At forbedre sammenligneligheden af indregning af indtægter imellem virksomheder, brancher, områder og kapitalmarkeder
- At give mere brugbar information til regnskabslæseren ved at forbedre oplysningskravene i årsregnskabet
- At forenkle forberedelsesarbejdet i forbindelse med udarbejdelse af årsrapporten, ved at reducere antallet af krav regnskabsaflægger skal følge.

⁷⁸ Crowley, Mark m.fl., "Heads up - Boards preparing to issue final standard on revenue recognition"

⁷⁹ Crowley, Mark m.fl., "Heads up - Boards preparing to issue final standard on revenue recognition"

Konvergensprojektets formål er derfor at give virksomhederne en standard som skal bruges til indregning af indtægter fra kontrakter, som vil afløse de fleste nuværende reguleringer indenfor indregning af omsætning, herunder IAS 18 og IAS 11.

7.1 Revenue from Contracts with Customers

Der er her tale om en helt ny standard, som skal afløse den nuværende regulering af indtægter. Kernen i den nye standard, er at "virksomheden skal skildre indtægter fra salg af varer eller salg af tjenesteydelser til kunder, så dette reflekterer det beløb virksomheden får eller forventer at få i vederlag for disse varer eller tjenesteydelser". For at kunne gøre dette, lægger standarden op til, at virksomheden skal følge nogle steps som fremgår af nedenstående model:

Figur 14: Kilde: Crowley, Mark m.fl., "Heads up - Boards preparing to issue final standard on revenue recognition"

7.1.1 Identify the contract with the customer

Det første step er at identificere aftalen med kunden, som både kan være skriftlig, mundtlig eller indforstået, dog er standarden kun gældende, hvis nedenstående forudsætninger er gældende⁸⁰:

- Kontrakten har kommerciel substans (virksomhedens fremtidige pengestrømme forventes at ændre sig som følge af aftalen)
- Kontraktens parter har accepteret kontrakten, og er indforstået med at udføre de forpligtelser dette medfører.
- Virksomheden kan identificere hver parts rettigheder over de varer eller ydelser som bliver leveret
- Virksomheden kan identificere de betalingsbetingelser og betalingsmetoder, som er gældende for de leverede varer eller ydelser.

Selvom ovenstående ofte er gældende for en enkelt kontrakt, kan der opstå tilfælde, som i den nuværende regulering, hvor kontrakter skal sammensættes til en transaktion. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor en virksomhed har indgået to kontrakter med den samme kunde indenfor

⁸⁰ Crowley, Mark m.fl., "Heads up - Boards preparing to issue final standard on revenue recognition"

relativ kort tid, hvorfor virksomheden skal vurdere om disse skal ses sammen, hvis en eller flere af nedenstående forhold gør sig gældende⁸¹:

- Kontrakterne er forhandlet samlet med ét kommercielt formål
- Vederlaget i den ene kontrakt er afhængig af prisen eller betingelser i den anden kontrakt
- Varerne eller ydelserne omfattet af de to kontrakter er afhængige af hinanden og ses som én forpligtelse til at levere varerne eller ydelserne.

7.1.2 Identify the separate performance obligations

Det næste skridt er at identificere hver performance obligation i kontrakten. Standarden giver specifik vejledning til vurdere den enkelte performance obligation, som fremgår af kontrakten i form af salg af varer eller ydelser. En varer eller tjenesteydelse vil udgøre en separat performance obligation, hvis følgende kriterier er opfyldt⁸²:

- Hvis den enkelte performance obligation er i stand til at stå alene (dvs. hvis kunden kan drage selvstændig nytte af den vare eller tjenesteydelse eller ved at benytte let tilgængelige ressourcer)
- Hvis den enkelte performance obligation er uafhængig af de andre forpligtelser i kontrakten (dvs. at varen eller tjenesteydelsen ikke er afhængig eller sammenhængende med andre varer eller tjenesteydelser omfattet af kontrakten)

7.1.3 Determine the transaction price

Det tredje step er at fastslå det samlede vederlag af transaktionen. Dette betyder, at virksomheden skal fastslå, det samlede vederlag, som de forventer at modtage for de leverede varer eller tjenesteydelser omfattet af kontrakten. Vederlaget kan være fast eller kan variere som følge af rabatter mv. Virksomheden skal estimere kontraktens vederlag ved at vurdere de faktorer, som har indflydelse herpå. Herunder skal virksomheden overveje følgende:

- Varierende vederlag
- Nutidsværdien ved fremtidige pengestrømme (særligt ved finansiering)
- Vederlag som ikke består af penge
- Vederlag som skal betales til en kunde

⁸¹ Crowley, Mark m.fl., "Heads up - Boards preparing to issue final standard on revenue recognition"

⁸² Crowley, Mark m.fl., "Heads up - Boards preparing to issue final standard on revenue recognition"

Til at estimere det forventelige vederlag, skal virksomheden benytte det forventede vederlag, som er en vurdering af det sandsynlige beløb, hvor der tidligere har været forskellige vederlag for tilsvarende varer eller tjenesteydelse. Det forventede beløb bruges, når vederlaget er baseret på mange lignende kontrakter med lignende karakteristika. Den anden metode er at vælge det mest sandsynlige beløb, som ofte er muligt, når der kun er to mulige udfald af en kontrakt.

7.1.4 Allocate the transaction price to the separate performance obligations

Det fjerde step er at allokere vederlaget til de separate performance obligations, som er identificeret. Virksomheden skal allokere vederlaget efter den relative dagsværdimetode, som er beskrevet i afhandlingen.

Den bedste bevis på en selvstændig pris er den som virksomheden ville sælge den gældende varer eller tjenesteydelse til, hvis den skulle sælges separat. Hvis virksomheden ikke sælger varen eller tjenesteydelsen særskilt, skal denne estimere det forventede vederlag ved den metode, som indeholder flest objektive input. Eksempler på estimeringsmetoder er⁸³:

- Den justerede markedsværdi tilgang – virksomheden kan evaluere det marked, hvor den sælger varer og tjenesteydelser for at estimere den pris disse kunder er villige til at betale for disse varer og tjenesteydelser. Denne tilgang kan også referere til priser brugt af konkurrenter, som sælger lignende varer eller tjenesteydelser og justere disse priser for at afspejle virksomhedens omkostninger og avancer.
- Forventede omkostninger plus en avance – virksomheden kan estimere de forventede omkostninger, som skal til for at opfylde forpligtelserne i kontrakten og tillægge den avance, man vil have for varen eller tjenesteydelsen.
- Residualmetoden - virksomheden kan benytte denne metode hvis salgsprisen er så usikker, at der ikke kan opgøres et pålideligt estimat heraf. Her tager virksomheden de øvrige performance obligations i kontrakten og fratrækker deres dagsværdi de samlede vederlag, hvorefter forskellen udgør prisen for det sidste element.

Hvis det aftalte vederlag er mindre end summen af salgsværdien på de enkelte elementer i kontrakten, skal der foretages allokering efter den relative dagsværdimetode, medmindre virksomheden ofte sælger varen eller tjenesteydelsen i kontrakten separat og den observerbare salgspris

⁸³ ED – Revenue from Contracts with Customers, side 37

fra disse separate salg indikere at hele rabatten kan henledes til disse varer eller tjenesteydelser, skal hele rabatten henføres til disse varer eller tjenesteydelser.

7.1.5 Recognize revenue when (or as) performance obligations are satisfied

Virksomheder skal indregne indtægter, når den har udført de i kontrakten aftalte forpligtelser på tilfredsstillende vis, dvs. når varen eller tjenesteydelsen er leveret til kunden og risikoen er overgået. En vare eller tjenesteydelse anses for leveret, når kunden har kontrollen over aktivets anvendelse og overtaget alle de væsentligste fordele ved den vare eller tjenesteydelse, som leveres.

Virksomheden skal dog først vurdere, om kontrollen overføres til køber over tid, hvilket bliver indikeret af en af følgende kriterier⁸⁴:

- Det aktiv som virksomheden leverer eller forbedrer, overgår til købers kontrol som dette bliver leveret eller forbedret.
- Kunden modtager og udnytter løbende de fordelene fra den leverance som virksomheden leverer og en anden virksomhed ville ikke skulle udføre væsentligt arbejde for at afslutte arbejdet.
- Virksomhedens leverance udgør ikke en leverance, som kunden kan bruge til anden anvendelse end den oprindeligt var tiltænkt og virksomheden har ret til betaling for det arbejde, som er udført til dato.

7.2 Sammenligning med anvendt regulering i afhandlingen

Sammenlignet med reguleringen i afhandlingen, som er principbaseret, er den nye standard mere metodisk opbygget, og der er lagt vægt på at give regnskabsudarbejderen de rette redskaber til at indregne omsætningen korrekt fra kontrakter med kunder. Herudover samler denne standard IAS 18 og IAS 11, hvilket gør indregning lettere, da der ikke skal tages stilling til, hvilken standard, som skal anvendes. Dette giver en sikkerhed for, at man benytter den korrekte regulering, hvilket i sidste ende giver mere sammenlignelighed og bedre forudsætninger for ensartet og korrekt indregning af indtægter.

⁸⁴ Crowley, Mark m.fl., "Heads up - Boards preparing to issue final standard on revenue recognition"

8. Litteraturliste

8.1 Bøger

- Elling, Jens O., "*Finansiel Rapportering – teori og regulering*", 2. udgave, Gjellerup, 2010
- Lynggaard, Peter, "*Driftøkonomi*", 7. udgave, Handelshøjskolens Forlag, 2008
- Riedel, Linda m.fl., "*iGaap 2013 - A guide to IFRS reporting*", Volume A Part 1, 6. udgave, LexisNexis, 2012
- KPMG, "*Indsigt i årsregnskabsloven*", 7. udgave, 2012
- Steffensen, Hensen m.fl., "*Årsrapporten – Kommentarer til årsregnskabsloven*", 6. udgave, Karnov Group, 2011

8.2 Reguleringstekster

- Conceptual Framework for Financial Reporting, IASB, 2010
- IAS 11, "*Construction Contracts*", IASB, revised 1993
- IAS 18, "*Revenue*", IASB, revised 1993
- IAS 17, "*Leases*", IASB, revised 2003
- Årsregnskabsloven
- Exposure draft – Revenue from Contracts with Customers, IASB, 2011

8.3 Publikationer

- Crowley, Mark m.fl., "*Heads Up — Boards preparing to issue final standard on revenue recognition*", 5. Marts 2013, Deloitte HEADS UP Volume 20, Issue 8
- Erhvervsstyrelsen, "*Det digitale samfund 2012 – Danmarks digitale vækst i tal*", 2012
- BDO, "*Brancheanalyse – IT-BRANCHEN*", 2013

8.4 Artikler på internettet

- Bendtsen, Simon og Søren Springborg, "*Danske lønninger er verdens næsthøjeste*". Hentet den 17.04.2013 fra <http://www.business.dk/investor/danske-loenninger-er-verdens-naesthoejeste>
- Ritzau, "*It-branchen aflyser krisen*". Hentet den 23-04-2013 fra http://borsen.dk/nyheder/oekonomi/artikel/1/253842/it-branchen_aflyser_krisen.html

- Friislund, Michael, ”IT-virksomheder skaber stigende indtjening”. Hentet den 23-04-2013 fra <http://www.business.dk/vaekst/it-virksomheder-skaber-stigende-indtjening>

8.5 Pressemeddelelser

- IT-Branchen, ”It-erhvervet fik solid vækst i 2012”, 2. april 2013
- IT-Branchen, ”Gennembrud – nu bliver danske virksomheder digitale”, 14. marts 2013

8.6 Hjemmesider

- <http://www.microsoftstore.com>
 - http://www.microsoftstore.com/store/mseea/da_DK/cat/ThemeID.30303100/categoryID.59874100
 - http://www.microsoftstore.com/store/mseea/da_DK/cat/ThemeID.30303100/categoryID.61511100
- <http://www.lenovo.com/dk/>
 - <http://shop.lenovo.com/dk/da/laptops/thinkpad/t-series/#/?facet-1=3&page-index=1>
- <http://www.timelog.dk>
 - <http://www.timelog.dk/priser/>
- <http://www.ifrs.org>
- <http://www.iasplus.com/>

8.7 Øvrig litteratur

- <http://www.udbudsportalen.dk/Ret-og-regler/Standardkontrakter/IT-standardkontrakter>. Besøgt den 25-03-2013.
- Lauesen, Søren, ”IT-kontrakter for it-folk”, 2007. Hentet den 24-03-2013 fra <http://www.itu.dk/people/slauesen/Papers/Kontraktintro.pdf>

Bilag 1 – Leverede ydelser fra 10 softwarevirksomheder

Virksomhed	Hjemmeside	Egenudviklet software	Hardware	Software	Serviceaf-taler/sup-port	Integration-/Uddannelse	Outsourcing	Kundetil-passet softwareud-vikling	Hosting
Systematic A/S	http://da.systematic.com/	X			X	X		X	
CSC Datalab A/S	http://www.csc.com/dk	X	X	X	X	X	X	X	X
Røsfeld IT A/S	http://www.roesfeldit.dk/	X		X	X	X		X	X
Center Data A/S	http://www.centerdata.dk	X	X	X	X	X			
Datakomm A/S	http://datakomm.dk	X		X	X	X			
Plass Data Software A/S	http://www.plass.dk/da	X		X	X	X	X	X	
Team Data Solutions A/S	http://www.teamdata.dk/	X			X	X		X	
Tricon Techsoft A/S	http://www.tricon.dk/	X	X	X	X	X		X	
Sonlinc A/S	http://www.sonlinc.dk	X			X	X			
Montes A/S	http://www.montes.dk/	X		X	X	X	X		X
		10	3	7	10	10	3	6	3

Der er ved gennemgang af 10 tilfældige softwareudviklingsvirksomheders hjemmeside, analyseret, hvilke ydelser som er normale.

Det er konstateret, at mange af virksomhederne har specialiseret indenfor et specielt område, lige fra værende CMS eller branchespecifikke fokus.

Fælles for dem alle er, at der er fokus på løsninger, som skal hjælpe virksomhederne med det specifikke problem, men har alle fokus på kundens behov fremfor egne kompetencer.

Bilag 2 - Casekontrakt 1

Kontrakt indgået mellem Itvirk A/S og Fjerkræslagteri A

Kontrakten indgås den 1. januar år 0.

Den samlede kontraktsum udgør **6.000.000 kr.**

1. Leverancen

Leverancen består af følgende bestanddele:

- Specialudviklet software Time-X
- 35 computere inkl. styresystem og Office pakke.
- Midlertidigt timeregistreringssoftware
- Levering af 10 terminaler til ”kommer og gå” registrering samt installation
- Kursus i brugen af Time-X

Udviklingen af specialsoftware sker fra kontraktens indgåelse.

Leveringen af computere, standardsoftware, terminaler og midlertidigt timeregistreringssystem sker ved kontraktens indgåelse.

Leveringen anses for sket på overdragelsesdagen.

Leverandøren bærer risikoen for systemet indtil overtagelsesdagen, dog bærer leverandøren kun risikoen for udstyr indtil installationsdagen.

2. Udtrædelse af kontrakten

Frem til kundens godkendelse af det specialfremstillede ressourceplanlægningssystem eller til 14 arbejdsdage efter endelig konstatering af, at der ikke kan opnås enighed om at præcisere eller supplere kravspecifikationen, har kunden ret til ved skriftlig meddelelse til leverandøren at udtræde af nærværende kontrakt.

Ved sådan udtræden bortfalder begge parter forpligtelser til videre opfyldelse af nærværende kontrakt.

Materiale, så som rapporter, skemaer og diagrammer, samt viden, der er frembragt i afklaringsfasen frem til udtrædelsestidspunktet, kan kunden anvende til alternativ opfyldelse af kundens behov. Retten omfatter dog ikke prototyper eller forretningshemmeligheder, der er relateret til de produkter, der skulle leveres i henhold til kontrakten.

3. Betalingsbetingelser

Kunden er forpligtet til at betale i overensstemmelse med betalingsplanen i dette afsnit under forudsætning af, at leverandøren på faktureringstidspunktet har udført alt, hvad leverandøren i henhold til tidsplanen skal have udført på dette tidspunkt.

Vedligeholdelse og løbende licensafgifter skal betales af kunden som angivet i betalingsplanen.

For bestilte ydelser, der ikke fremgår af betalingsplanen, er kunden forpligtet til at betale for disse efter foretaget levering.

Betalingsplan: Fjerkræslagteri A skal betale følgende efter levering:

Up-front betaling ved kontraktens indgåelse på udvikling af Time-X	1.000.000 kr.
Computere inkl. software	525.000 kr.
Tidspunkt for implementering af Time-X	3.000.000 kr.
Uddannelse i brug af Time-X	100.000 kr.
Opdatering og endelig kundeaccept af Time-X	1.000.000 kr.
Årlig licens for midlertidig timeregistreringssoftware	137.500 kr.
Terminaler	100.000 kr.

4. Leasing (option)

Levering af 20 nye computere med styresystem og Office pakken.

Leasingperioden løber fra den 1. i måneden hvor computerne leveres og 36 måneder frem.

Månedlig leasingafgift udgør 15.735 kr. hvoraf renteelementet udgør 5 %.

De leasede genstande er leasinggivers ejendom. Leasingtager er uberettiget til at sælge, pantsætte eller på anden måde råde letligt over det leasede.

Leasingtager har ret til at anvende de leasede genstande i sin erhvervsvirksomhed.

Leasingaftalen er uopsigelig i hele den aftalte leasingperiode.

Leasingtager skal vedligeholde de leasede genstande, således at de til enhver tid er i god og brugbar stand og ikke udviser anden forringelse end, hvad der følger af almindelig slid og ælde.

Leasingtager bærer risikoen for leasinggenstanden og brugsretten fra aftalens indgåelse og frem til det tidspunkt, hvor genstanden på rette måde er leveret tilbage til leasinggiver.

Leasinggiver kan uden varsel hæve leasingaftalen og kræve erstatning for sit tab, herunder udgifter som leasinggiver måtte have afholdt, såfremt leasingtager væsentligt misligholder sine forpligtelser ifølge leasingaftalen.

Efter leasingperiodens ophør forpligter leasingtager sig til at anvise tredjemand som køber til restværdi.

5. Afprøvning

Afprøvning af systemet sker ved en overtagelsesprøve og en driftsprøve.

Kunden skal uden ugrundet ophold efter at en prøve er bestået udstede skriftlig godkendelse heraf til leverandøren.

6. Leverandørens misligholdelse

En mangel ved det leverede foreligger, såfremt det ikke opfylder de af leverandøren givne garantier, eller det i øvrigt ikke er eller fungerer, som kunden med føje kunne forvente på grundlag af indholdet af nærværende kontrakt.

Kunden kan alene hæve kontrakten, såfremt der i garantiperioden konstateres væsentlige mangler, og såfremt manglerne ikke inden for rimelig tid er afhjulpet. Kunden er kun berettiget til at ophæve kontrakten for den del, der vedrører det specialfremstillede resourceplanlægningssystem.

Ved ophævelse skal leverandøren straks tilbagebetale de af kunden indbetalte beløb uden fradrag for værdinedgang eller almindelig brug. Kunden skal tilbagelevere de dele af systemet, der omfattes af ophævelsen, i den stand, hvori det findes hos kunden. Leverandøren skal varetage demontering.

7. Kundens forhold

Såfremt kunden misligholder sine betalingsforpligtelser i henhold til nærværende kontrakt, er leverandøren berettiget til rente i overensstemmelse med rentelovens regler.

Leverandøren er endvidere berettiget til at ophæve nærværende kontrakt, såfremt leverandøren overfor kunden skriftligt har afgivet påkrav om, dels at kunden på nærmere specificeret måde har misligholdt sine betalingsforpligtelser, dels at manglende betaling inden 40 arbejdsdage vil medføre, at kontrakten ophæves, og såfremt kunden ikke har opfyldt sine betalingsforpligtelser inden fristens udløb.

Bilag 3 – Amortiseringstabel finansiel leasing

Dato ultimo periode	Periode	Nominel restgæld primo periode	Ydelse	Rente pr. periode (nom.) 0,42%	Afdrag	Nominel restgæld ultimo periode
01-01 År 0	1	525.000	15.735	2.188	13.547	511.453
01-02 År 0	2	511.453	15.735	2.131	13.604	497.849
01-03 År 0	3	497.849	15.735	2.074	13.660	484.189
01-04 År 0	4	484.189	15.735	2.017	13.717	470.472
01-05 År 0	5	470.472	15.735	1.960	13.774	456.698
01-06 År 0	6	456.698	15.735	1.903	13.832	442.866
01-07 År 0	7	442.866	15.735	1.845	13.889	428.977
01-08 År 0	8	428.977	15.735	1.787	13.947	415.030
01-09 År 0	9	415.030	15.735	1.729	14.005	401.025
01-10 År 0	10	401.025	15.735	1.671	14.064	386.961
01-11 År 0	11	386.961	15.735	1.612	14.122	372.839
01-12 År 0	12	372.839	15.735	1.553	14.181	358.658
01-01 År 1	13	358.658	15.735	1.494	14.240	344.418
01-02 År 1	14	344.418	15.735	1.435	14.300	330.118
01-03 År 1	15	330.118	15.735	1.375	14.359	315.759
01-04 År 1	16	315.759	15.735	1.316	14.419	301.340
01-05 År 1	17	301.340	15.735	1.256	14.479	286.861
01-06 År 1	18	286.861	15.735	1.195	14.539	272.322
01-07 År 1	19	272.322	15.735	1.135	14.600	257.722
01-08 År 1	20	257.722	15.735	1.074	14.661	243.061
01-09 År 1	21	243.061	15.735	1.013	14.722	228.339
01-10 År 1	22	228.339	15.735	951	14.783	213.556
01-11 År 1	23	213.556	15.735	890	14.845	198.711
01-12 År 1	24	198.711	15.735	828	14.907	183.804
01-01 År 2	25	183.804	15.735	766	14.969	168.835
01-02 År 2	26	168.835	15.735	703	15.031	153.804
01-03 År 2	27	153.804	15.735	641	15.094	138.710
01-04 År 2	28	138.710	15.735	578	15.157	123.553
01-05 År 2	29	123.553	15.735	515	15.220	108.333
01-06 År 2	30	108.333	15.735	451	15.283	93.050
01-07 År 2	31	93.050	15.735	388	15.347	77.703
01-08 År 2	32	77.703	15.735	324	15.411	62.292
01-09 År 2	33	62.292	15.735	260	15.475	46.817
01-10 År 2	34	46.817	15.735	195	15.540	31.277
01-11 År 2	35	31.277	15.735	130	15.604	15.673
01-12 År 2	36	15.673	15.739	65	15.673	0